

(Revelesen)
Kwawak Iwoṅṅärewani
Kristo uwä intäjukun äma bureni
kehäromi niked it täyak

Yänkwawatak man

¹ * Man ṅowä bian käbop itkukopän Jesutä yänkwawa täṅkuk. Täṅpäkaṅ imaka kadäni keräpigän itkaṅ ahäкта yäwani u epän ämaniye yänpän-yäwoṅṅäreкта Anututä Jesu kwawak iwoṅṅärenkuk. Iwoṅṅärewänkaṅ Jesutä imaka u aṅeroni iwet-pewän äpä epän ämani Jon näk näwetpän näwoṅṅärek täṅkuk. ² Ude täṅirän Anutu täṅo man ba Jesu Kristo täṅo yänkwawatak man kaṅpän nadänkuro u näkä nadäkinik täṅpän mani biṅam yänhäṅkut. ³ * Täṅpäkaṅ imaka manbiṅam ṅo terak kudän täwani ahäкта Anututä yänkuko u keräp täyak unita ämawebetä nadäкта äma man ṅo danipän yäwet täyak uwä säkgämän it täyak. Ba ämawebe man kudän täwani ṅo nadänpän bänepitä iyaptak täkaṅ u imaka, säkgämän it täkaṅ.

⁴ * Eruk, näk Jon, Esia komeken äbot täṅpani 7 inta man kudän ṅo täyat. Anutu itkukotä itak

---

* **1:1:** Dan 2:28-29; Rev 1:19, 22:6   * **1:3:** Rev 22:7,10   * **1:4:** Kis 3:14-15; Rev 1:8, 3:1; Rev 4:5,8, 5:6; Rev 11:17, 16:5; Ais 11:2

ba pen api it yäpmäŋ ärowek u, ba munapik 7*
 Anutu injamiken itkaŋ u, ba Jesu Kristo unitä oraŋ
 tamiŋirä bänep pidäm terak kaŋ kuŋarut. 5*
 Täŋpäkaŋ Jesu Kristo uwä Anutu täŋo manbiŋam
 bureni siwoŋigän yäŋahäwani. Unitägän kumbani-
 ken nanik akukakuk täŋo äma intäjukun-inik itak.
 Ba komeni komeni äma ärowani itkaŋ unitäŋo äma
 ärowani-inik pähap kubä ugän. Täŋkaŋ ninta nadäŋ
 nimikinik täŋpäŋ nägäritä momi täŋo topmäk-
 topmäkken nanikpäŋ pit nimiŋkuk. 6* Pit nimiŋpäŋ
 irit kehäromi täŋo äbot ude itkaŋ nani Anutu täŋo
 bämop äma ude kuŋatpäŋ watä epän täŋ imineta
 nipmaŋkuk. Unita Jesuken epmäget kudän ba
 kehäromi u pen it yäpmäŋ äroton! U bureni. 7*
 Dapun täkot! Jesu gubam terak äbayäŋ täyak!

Äbäŋirän ämawebe kuduŋtagän dapuritä api käneŋ.
 Täŋkaŋ butewaki! Äma Jesu inŋitpäŋ päip
 bohämtä yäputkuŋo, äma u imaka bok api
 käneŋ. Kaŋkaŋ komeni komeni äma mebäri
 mebäritä konäm butewaki api täneŋ. Man u
 bureni-inik api ahäwek!

8* Ekäni Anututä ŋode yäyak; Näkägän intäjukun-
 inik ba mäden-inik itat. Täŋpämored näkä itkurotä

---

* **1:4:** Munapik 7ta yäyak uwä man wärani. Juda ämatä imaka
 säkgämän kudupi kuräki kumänikek unita namba 7 yäŋ yäk täŋpani.
 Unita Munapik 7 itkaŋ ŋo u Munapik inigän inigän nämo. U Kudupi
 Munapik kubägän unitäŋo kehäromi ba täktäk siwoŋi u uwäk täyak.

* **1:5:** Jon 18:37; Kol 1:18; Sam 89:27; Rev 3:14, 17:14; 1Jo 1:7, 4:10

* **1:6:** 1Pi 2:5,9; Rev 5:10, 20:6   * **1:7:** Mat 24:30; Jon 19:34-37

* **1:8:** Rev 1:4, 15:3; Rev 21:6, 22:13

itat ba api it yäpmän ärowet yäk.

Kudupi Munapiktä Jon magätük

⁹ * Eruk, näk notjinpak Jon, Jesu Kristo wäpi terak ninin buap ude itkamän yän täwetat. Näk täŋkentänpän komi bok nadäk takamän. Ba täŋkentänpän Anutu täŋo äbot ude itpän kome ŋonitäŋo bäräpita nämo umuntaŋkaŋ Jesuta itsämäk takamän. Täŋpäkaŋ näk Anutu täŋo man yänhäk täŋkuro unita ba, Jesu täŋo mebärini yänkwawa taŋkuro unita nepmänitpän Patmos kome gwägu bämopi-ken ŋo nepmanpän komi epän naminkuŋ. ¹⁰ Eruk ittängän Ekäni kadäni pähapken Kudupi Munapiktä näk magärirän nadänkut. Mädenaken man mämä taŋi, womat ude bumik ahänjirän ŋode nadänkut; ¹¹ Imaka kaŋpän nadäwayän täyan u kudän täŋpän äbot täŋpani yotpärare 7 uken itkaŋ unita pewi kut yäk. Yotpärare 7 uwä wäpi ŋode; Efesus, Smena, Pegamum, Taiataira, Sadis, Firadelfia, Laodisia.

Jontä Jesu kaŋkuk

¹² Täŋpäkaŋ näk äma man näwetkuko u käwa yänkaŋ äyänutkut. Äyänutpän topän säkgämän golpän täŋpani 7 udepän yabänkut. ¹³ * Täŋpäkaŋ topän 7 u bämopi-ken äma kubä käron wädänjirän kaŋkuro uwä Äma Bureni-inik täŋo inam dapun bumik kaŋkut. Äma uwä tek käroni tewän wädäwäpän meran golpän täŋpanipän kupäni-ken meran täŋkuk. ¹⁴ * Täŋkaŋ gwäki pujiŋ kudup uwä paki-inik, gubam paki, ba notek pujiŋi ude.

---

* **1:9:** Rev 6:9   * **1:13:** Dan 7:13, 10:5   * **1:14:** Dan 7:9, 10:6; Rev 2:18, 19:12; Rev 14:2

Tɔŋpɔŋ dapuriwɔ kɔdɔp mebet udewani. ¹⁵ E, kuroŋiwɔ kurɔki-inik, ɔgo wabiwani. Ba mani kotɔk uwɔ ume maŋtapmak mɔmɔ ude bumik. ¹⁶ * Tɔŋpɔkaŋ kerɔ bure kɔdatɔ guk 7 ude yepmɔŋitkuk. E, meni-ken nanik pɔip, meni kukŋi kukŋi pɔraŋi-inik kubɔ ɔbɔ itkuk. Tɔŋkaŋ iŋami dapun edap bɔmop tɔŋkaŋ ijik tɔyak udewani bumik iŋiŋ-yɔŋeŋirɔn kaŋkut.

¹⁷ Nɔk ude kaŋpɔŋɔ kuroŋi-ken maŋpɔŋ yɔpa ɔpmonpɔpɔŋ kumbanitɔ-yɔŋ patkut. Ude tɔŋira kerɔ bure kɔdatɔ nɔkɔ terak penpɔŋ ŋode nɔwetkuk; Gɔk umuntɔweno. Nɔkɔgɔn intɔjukun-inik ba mɔden-inik itat. Ba irit mɔhemi nɔk yɔk. ¹⁸ * Unita nadɔtan? Nɔk kumɔŋpɔŋ akuŋkuro unitɔ api it yɔpmɔŋ ɔrowet. Tɔŋkaŋ kumɔk-kumɔk ba geŋi waki unitɔŋo yɔma dɔdɔdɔt ba yɔma ukɔt-ukɔt tɔŋo mɔhemi nɔk. ¹⁹ * Tɔŋpɔkaŋ gɔk imaka apiŋo ahɔŋirɔ yabɔtan u, ba kɔmi ahɔkta yɔwani yabɔwayɔŋ tɔyan u kudup kaŋ kudɔn tɔ yɔk. ²⁰ * Tɔŋ, gɔk ketna bure kɔdatɔ guk 7 yepmɔŋ irira yabɔno u, ba topɔn golpɔŋ tɔŋpani 7 yabɔno unitɔŋo mebɔri gɔwera nadɔ; Topɔn 7 u ɔbot tɔŋpani 7 u. Tɔŋpɔŋ udegɔn guk 7 u ɔbot tɔŋpani unitɔŋo aŋeroniye 7 u yɔk.

2

Efesus komeken ɔbot tɔŋpanita man

---

* **1:16:** Hib 4:12; Rev 1:20; Rev 2:12,16; Rev 19:15,21 * **1:18:** Ais 44:6, 48:12; Rev 2:8, 22:13 * **1:19:** Rev 1:1 * **1:20:** Rev 1:16, 2:1; Rev 3:1

¹ * Eruk äma unitä ñode näwetgän täŋkuk; Efesus nanik äbot täŋpani täŋo aŋeronita man ñode kudän tä;

Äma guk 7 u keru bure kädätä yepmäŋitkaŋ topän golpän täŋpani 7 u gänaŋ kuŋarani unitä inta ñode yäyak; ² * Näk täktäkjin ba komi epänjin yabänpän-nadäk täyat. Ba bäräpi gänaŋ gwäk pimiŋpän kuŋatpän äma wakiwaki täŋpanita gaŋani nadäk täkaŋ u imaka, tabänpän-nadäk täyat. Ba ñode imaka tabänpän-nadäk täyat; Äma ätutä nin aposoro yän jop yänirä in jop manman unitäŋo mebäri kawä täreŋkuk. ³ Ba in näka yänpän kehärom taŋpän komi kadäni käreŋi nadäk täkaŋ upänkaŋ nämo kwitak täkaŋ.

⁴ In kädet tägatäga ude täŋkuŋo upänkaŋ ñode unita nadänjira täga nämo täyak; Yäput penpän nadäkinik täŋkuŋo kadäni uken näka gäripi pähap nadänkaŋ iron kädet iwatkuŋo apiŋo udegän nämo täk täkaŋ. ⁵ * Unita bian siwoŋi kuŋatkuŋo unita juku piŋpän bänepjin äyänutkaŋ kädet pengän iwatkuŋo u äneŋi kaŋ iwarut. Täŋ, bänepjin nämo sukurenayän täŋo uwä näkä äreŋpän intäŋo topän uwä api täyomägaret. ⁶ * Täŋpäkaŋ imaka kubä täŋirä nadäwa täga täyak uwä ñode; Näk Nikolas ämaniye täŋo kädetta taräki nadäk täyat intä unita udegän taräki nadäk täkaŋ.

⁷ * Unita äma jukuni nikektä man Munapiktä äbot täŋpani yäwetak ŋo juku penpän ket nadäwut.

---

* **2:1:** Rev 1:16,20 * **2:2:** Rev 2:19; Rev 3:1,8,15; 1Jo 4:1 * **2:5:** Rev 2:16,22; Rev 3:3,19 * **2:6:** Sam 139:21 * **2:7:** Stt 2:9; Rev 22:2,14,19

Äma kubä nadäkiniki nämo pewän putärewänkaŋ iwan täŋo kehäromi yäpmän äpayän täko uwä irit päya täŋo mujipi, Anututä epänken nanik u nakta api nadän imet yäk.

Smena komeken äbot täŋpanita man

8 * Eruk äma unitä ɲode näwetgän täŋkuk; Smena nanik äbot täŋpani täŋo aŋeronita man ɲode kudän tä;

Äma intäjukun-inik ba mäden-inik it täyak, ba kumänpän kodak taŋkuko unitä inta ɲode yäyak; 9 * In komi bäräpi nadänkaŋ ämawebe injamiken äma äpani-inik, jopi jäwäri ude it täkaŋ u tabänpän-nadäk täyat. (Upänkaŋ in jäwäri nämo, tuŋum pähapjin nikek.) Täŋpäkaŋ näk nadätat, Juda äma ätutä wäpjin yäpmän äpäkta sära man täwet täkaŋ. Täŋ, Juda äma uwä Juda äma bureni nämo, u Satan täŋo äbot. 10 * Täŋpäkaŋ mäden, imaka ahän taminayän täkaŋ unita nämo umuntäneŋ. Nadäkaŋ? Satantä nadänjirän inken nanik ätu yämagut päŋku komi yotken yepmanayän täkaŋ. Ude tänayän täkaŋ uwä intäŋo nadäkinikjin tänyabäkta kepma 10 ude api ahän tamek. Upänkaŋ kumän-kumän tadäpnayän täkaŋ unita nämo umuntäneŋ. Nämo, Anutu täŋo man iyap taŋpän ehutpän pen yäpmän kuŋarirä irit kehäromi täŋo epmäget kudän api tamet.

11 * Unita äma jukuni nikektä man Munapiktä äbot täŋpani yäwetak ɲo juku penpän ket nadäwut. Äma kubä nadäkiniki nämo pewän putärewänkaŋ

---

* 2:8: Rev 1:17 * 2:9: 2Ko 11:14-15; Jem 2:5; Rev 3:9 * 2:10: Mat 10:28; 2Ti 4:8; Jem 1:12; Rev 3:11 * 2:11: Rev 20:14, 21:8

iwan täŋo kehäromi yäpmäŋ äpayäŋ täko uwä kumäk-kumäk namba 2 uwä api irepmirek yäk.

Pegamum komeken äbot täŋpanita man

¹² * Man ude yäŋpäŋ äma unitä ŋode näwetgän täŋkuk; Pegamum nanik äbot täŋpani täŋo aŋeronita man ŋode kudän tä;

Äma päip meni kukŋi kukŋi päraŋi-inik yäpmäŋ kuŋat täyak unitä inta ŋode yäyak; ¹³ * Intä kome it täkaŋ unitäŋo mebäri nadätat. Kome uken Satantä intäjukun-inik it täyak upäŋkaŋ in wäpna biŋam iŋit-inik täŋpäŋ kuŋat täkaŋ. Sattan täŋo kome uken man buramik ämana wäpi Antipas uwä kumäŋ-kumäŋ utkuŋo upäŋkaŋ nadäkinikjintä näka äwo nämo yäŋkuŋ. ¹⁴ * Täŋpäkaŋ täktäkjin ätuta nadäwa täga nämo täk täyak uwä ŋode; In bämopjin-ken Balam täŋo kädet iwarani ätu itkaŋ. Balam u nadäkaŋ. U Balaktä Isrel nanik peŋ yäwet-pewän waki kädet iwatneŋta iwetpäŋ iwoŋärekaŋ täŋkuk. Waki kädet uwä anutu jopi nadäŋ yämiŋpäŋ anutu jopita ärawa täŋpani täŋo ketem naŋkuŋ, ba kubokäret kädet iwatkuŋ. ¹⁵ Täŋpäkaŋ udegän, in bämopjin-ken Nikolas täŋo kädet iwarän täwanitä itkaŋ. ¹⁶ Unita in bänepjin äyäjurut. Bänepjin nämo äyäjutnayäŋ täŋo uwä näk bäräŋek ahäŋ tamipäŋ mena päraŋi unitä äma udewani iwan api täŋ yämet.

¹⁷ * Unita äma jukuni nikektä man Munapiktä

---

* **2:12:** Ais 49:2; Rev 1:16   * **2:13:** Rev 3:8   * **2:14:** Nam 22–24; Nam 25:1-2; Nam 31:16; 2Pi 2:15   * **2:17:** Kis 16:4,14-15; Jon 6:48-50; Ais 62:2; Rev 3:12, 19:12

äbot täŋpani yäwetak ŋo juku penpän ket nadäwut. Äma kubä nadäkiniki nämo pewän putärewänkaŋ iwan täŋo kehäromi yäpmän äpayän täko uwä ketem käbop nanik wäpi mana upän api ima näŋpek. Ude täŋpän mobä paki kubä terak wäpi kodaki kudän täŋpän api imet. Täŋpäkaŋ wäpi kodaki uwä mähemi-tägän kaŋpän nadäk api täŋpek yäk.

Taiataira komeken äbot täŋpanita man

¹⁸* Eruk man ude yänpän äma unitä ŋode näwetgän täŋkuk; Taiataira äbot täŋpani täŋo aŋeronita man ŋode kudän tä;

Anutu täŋo nanaki, dapuri kädäp mebet udewani nitek ba kuroŋi kuräki-inik, ägo wabiwani nikektä inta ŋode yäyak; ¹⁹ Täktäkjin kudup yabänpän-nadäk täyat. Ba bänep iron täŋit, nadäkinik ikek kuŋarit, ba bäräpi gänaŋ gwäk pimiŋpän kuŋat täkaŋ u kudup tabänpän-nadäk täyat. Ba ämawebe-ken täŋkentäk mebäri mebäri täŋ yämik täkaŋ u imaka, yabänpän-nadäk täyat. Bureni, kädet tägatäga bian täk täŋkuŋo u yärepmitpän apiŋo säkgämän-inik täk täkaŋ.

²⁰* Upänkaŋ näk ŋode unita nadänjira täga nämo täyak; In webe ärowani wäpi Jesebel u nadän imiŋpän jop kaŋkaŋ irirä näk profet yän jop yäk täyak. Jop man ude yäwetpän ämanaye yän-yäkŋat-pewän kubokäret täŋit anutu jopi nadän yämiŋpän anutu jopita ärawa täŋpani täŋo ketem nak täkaŋ. ²¹ Ude täŋjirä webe unitä bänepi äyänutta itsämän yäpmän äbut. Ude itsämburopän

* **2:18:** Rev 1:14-15   * **2:20:** 1Kin 16:31; 2Kin 9:22; Rev 2:14

bänepi nämo äyänutpäŋ kubokäret kädet mäde ut imikta nämo yäyak. ²² Unita näk webe u täŋpewa komi api nadäwek. Ba äma, webe ukät epän waki täk täkaŋ unitä webe u mäde nämo ut iminayän täŋo uwä komi wakiinik api ahän yämek. ²³ * Täŋpäŋ äperiye nanak kumän-kumän api däpet. Ude täŋira äbot täŋpanitä näka ŋode api nadäneŋ; U bänep nadäk-nadäknin kudup nibänpäŋ nadäwän tärewani yäk. Ba nin äma kuduŋtagän täktäknin täŋo kowata api däpmän tärewek yän api nadäneŋ.

²⁴ Täŋpäkaŋ Taiataira nanik äbot täŋpani in ätutä webe unitäŋo jopman u mäde ut imiŋkuŋ. Ba äma ätu Nin Satan täŋo nadäk käbop nanik u iwat täkamän yän yäk täkaŋ äma udewanita mäde ut yämik täkaŋ. Eruk inta äneŋi bäräpi kubä nämo api tamet. ²⁵ * Täŋpäŋ ŋode kaŋ täŋput; Kädet täga yäpmän kuŋat täkaŋ ugänpäŋ inŋit-inik täŋpäŋ yäpmän kuŋarirä äneŋi api äbet. ²⁶⁻²⁷ * Täŋ, äma kubä nadäkiniki nämo pewän putärewänkaŋ iwan täŋo kehäromi yäpmän äpayän täko uwä guŋ ämata intäjukun it yämikta näkä kehäromi api imet.

*Ude täŋira mana buramiwut yänpäŋ käbotinik däpmän
kärapmit täkaŋ ude pärip-päriptä api däpmän
kärapmirek yäk. Sam 2:9*

Kehäromi, äma udewanita yämayän täyat uwä kehäromi Nanatä namiŋkuko udegän. ²⁸ * Kehäromi

* **2:23:** Sam 7:9; Jer 11:20; Jer 17:10; 2Ti 4:14; Rev 20:12-13

* **2:25:** Rev 3:11   * **2:26-27:** Rev 12:5   * **2:28:** Rev 22:16

u yämiŋpäŋ guk pähap wäpi äbäyänek u imaka, api yäniŋ kirewet. ²⁹ Unita äma jukuni nikektä man Munapiktä äbot täŋpani yäwetak ŋo ket nadäwut yäk.

3

Sadis komeken äbot täŋpanita man

¹* Eruk man ude yäŋpäŋ äma unitä ŋode näwetgän täŋkuk; Sadis nanik äbot täŋpani täŋo aŋeronita man ŋode kudän tä;

Äma Anutu täŋo Munapik 7 u ba guk 7 u yäpmäŋ kuŋat täyak unitä inta ŋode yäyak; Näk täktäkjin kudup yabäŋpäŋ-nadäk täyat. Ämatä tabäŋirä kodaki bumik kuŋat täkaŋ upäŋkaŋ bänepjin kumbani. ² Unita in däpureŋpäŋ nadäkinikjin täpuri itkaŋ kumbayäŋ täyak u äneŋi täŋpewä kodak taŋpäŋ kehäromi nitek kaŋ irut. Nadäkaŋ? Täktäkjin Anutuna inŋamiken käwa nämo tägak täyak. ³* Unita imaka tamiŋpäŋ taniŋ kirewani ba täwetpäŋ täwoŋärewani unita äneŋi juku piŋpäŋ yäpmäŋ kuŋatpäŋ bänepjin äyänurut. Täŋpäkaŋ nämo kikiŋuräwä näkŋa iwantä-yäŋ api tädot tamet. Näkŋo kadänina nämo nadäŋirä api tädot tamet.

⁴* Täŋpäkaŋ Sadis äbot täŋpani in ätu itkaŋ uwä tekjin kome täŋo garok nämo yäpurä ijiŋkuŋ. Äma udewani unita nadäwa täga täk täyak unita äma udewani tek paki täŋkaŋ näkkät bok api kuŋatne. ⁵* Nadäkaŋ? Äma kubätä nadäkiniki

* **3:1:** Rev 1:4,16, 2:2   * **3:3:** Rev 2:5; 1Te 5:2   * **3:4:** Jud 23

* **3:5:** Mat 10:32; Luk 10:20

nämo pewän putärewäkaŋ iwan täŋo kehäromi yäpmäŋ äpayäŋ täko uwä tek paki udewani iniŋ kirewa täŋpäŋ kuŋarirän irit kehäromi täŋo wäpi tawaŋ terak wäpi nämo api awähuret. Nämoinik, wäpi u Nana-kät aŋeroniye iŋamiken api yäŋahäwet. ⁶ Unita äma jukuni nikektä man Munapiktä äbot täŋpani yäwetak ŋo ket nadäwut yäk.

Filadelfia komeken äbot täŋpanita man

⁷* Eruk man ude yäŋpäŋ äma unitä ŋode näwetgän täŋkuk; Filadelfia nanik äbot täŋpani täŋo aŋeronita man ŋode kudän tä;

Imaka bureni täŋo mähem, äma kudupi unitä Devit täŋo ki yäpmäŋ kuŋatpän yäma därirän äma kubätä äneŋi yäput-pipinaŋi nämo. Ba yäma yäput pipiŋirän äma kubätä äneŋi dätnaŋi nämo. Unitä inta ŋode yäyak; ⁸* Näk täktäkin yabäŋpäŋ-nadäk täyat. Täŋpäkaŋ näk yäma dät taminkuro ŋo äma kubätä äneŋi yäput-pipinaŋi nämo. Ba intäŋo kehäromijin täpuri-inik pat tamitak u nadätat. Kehäromijin täpuri upänkaŋ ehutpän manna biŋam yäpmäŋ kuŋatpän näka äwo nämo yäŋkuŋ. ⁹* Unita ŋode nadäwut; Sa-tantä äbotken nanik äma ätutä Nin Juda äma yäŋ yäk täkaŋ upänkaŋ Juda äma bureni nämo, udewani peŋ yäwetpewa inken äbänkaŋ gukut imäpmok api täŋ tamineŋ. Ude täŋpäŋ inta nadäŋ tamikinik täk täyat u api nadäwä täreneŋ. ¹⁰* Täŋpäkaŋ komi bäräpi gänaŋ nadäkinikjin

---

* **3:7:** Ais 22:22   * **3:8:** 1Ko 16:9; Rev 2:2   * **3:9:** Rev 2:9; Ais 45:14; Ais 49:23; Ais 60:14   * **3:10:** Luk 21:19; 2Ti 2:12

nämo pewä putärewäpäŋ näka kwikinik itsämbut yäŋ man täwetkuro u bureni iwat täkaŋ. Unita ämawebe komeni komeni uken kadäni waki ahäwayäŋ täko uwä inken nämo ahäwekta api peŋpipiwet. Täŋkaŋ kadäni waki uwä ämawebe kuduptagän api täŋyabäwek.

¹¹* Täŋpakaŋ kadäni käroŋi nämo itkaŋ pengän api ärewero unita imaka iŋitkaŋ u nämo pewä putärewek. Ude tänayäŋ täŋo uyaku epmäget kudän inta biŋam iwoyāwani u äma kubätä täga nämo api täyomägarek. ¹²* Nadäkaŋ? Äma kubä nadäkiniki nämo pewän putärewänkaŋ iwan täŋo kehäromi yäpmäŋ äpayäŋ täko uwä Anutuna täŋo kudupi yot kujat kehäromi kubä ude api tewet. Tewakaŋ äma u kudupi yot uken api it yäpmäŋ ärowek. Täŋpakaŋ äma uterak Anutuna täŋo wäpi api kudän täwet. Ba Anutuna täŋo yotpärare, wäpi Jerusalem Kodaki kunum gänaŋ Anutunaken nanik äpäk täyak unitäŋo wäpi, ba näkŋaken wäpna kodaki äma uterakgän api kudän täwet. ¹³Unita äma jukuni nikektä man Munapiktä äbot täŋpani yäwetak ŋo ket nadäwut yäk.

Laodisia komeken äbot täŋpanita man

¹⁴* Man ude yäŋpäŋ äma unitä ŋode näwetgän täŋkuk; Laodisia nanik äbot täŋpani täŋo aŋeronita man ŋode kudän tä;

Man bureni mähemi-inik, kubä-yäŋ kubä-yäŋ nämo täŋpani unitä imaka kuduptagän Anututä pewän ahäŋkuŋo unitäŋo mähemi-inik it täyak.

---

* **3:11:** Rev 2:10,16   * **3:12:** Ais 62:2, 65:15; Ese 48:35; Rev 14:1, 21:2   * **3:14:** Rev 1:5, 19:11; Kol 1:15

Unitä inta ɲode yäyak; ¹⁵⁻¹⁶ * Näk täktäkjin kudup yabänpäŋ-nadäk täyat. Irit kuŋat-kuŋatjin uwä ume udewani. In ume kekeki ude kuŋarirä näŋpa gäripi nämo täŋpäkaŋ mena-ken nanik aŋeŋ mäba-kunayäŋ täyat ɲo! In ume säkgämän, mäniri-inik ude nämo kuŋat täkaŋ, ba ume komi-inik ude nämo kuŋat täkaŋ. Mäniri-inik ude kuŋatneŋ, ba komi-inik ude kuŋatneŋo uyaku täga nadäwet. Upäŋkaŋ in ude nämo kuŋat täkaŋ!

¹⁷ * Täŋkaŋ in ɲode yäk täkaŋ; Nin tuŋum äma yäŋ yäk täkaŋ. Imaka imaka mäyap yäpumaŋo unita säkgämän itkaŋ imaka kubäta nämo wäyäkŋek täkamäŋ yäŋ nadäk täkaŋ. Upäŋkaŋ ude nämo! In mebarijin nämo nadäwä tumäk täkaŋ. Näkä tabäŋira äpani-inik, jopi jäwäri ude kuŋat täkaŋ, ba dapunjin tumbani, moräŋinik kuŋat täkaŋ. ¹⁸ * Unita jukuman kubä ɲode täwera nadäwut; In näkken gol moneŋ säkgämän u yäpmänpäŋ tuŋumjin nitek täkot. Ba näkken tek paki suwaŋpäŋ yäpmäŋkaŋ mäyäkjin kaŋ täŋpipiwut. Ude täŋkaŋ dapunjin yäpätägakta marasin näkken suwaŋpäŋ dapunjin-ken ärutkaŋ dapun säkgämän kaŋ ijiwä tumbut.

¹⁹ * Nadäkaŋ? Ämawebe nadäŋ yämikinik täk täyat unitaŋo irit kuŋat-kuŋari yäpä-siwonŋakta komi yämiŋit, yabäŋ yänpäŋ yäwetpäŋ yäwoŋäreŋ täk täyat. Unita inä ehutpäŋ kehärom taŋpäŋ bänepjin äyänŋurut. ²⁰ * Täŋpäkaŋ näk yäma terak kwäpkwäp yäpuritat ɲo nämo nadäkaŋ? Eruk,

---

* **3:15-16:** Rom 12:11; Rev 2:2   * **3:17:** Hos 12:8; 1Ko 4:8; Luk 12:21   * **3:18:** Ais 55:1; Jem 2:5; Rev 3:5, 4:4; Rev 16:15   * **3:19:** 1Ko 11:32; Rev 2:5   * **3:20:** Jon 14:23; 1Jo 2:24

äma kubätä manna nadänpäŋ yäma dät namayäŋ täko uwä, unitä yot gänaŋ äronpäŋ itpäŋ ukät ketem bok api näde. ²¹ * Ba äma kubä nadäkiniki nämo pewän putärewänkaŋ iwan täŋo kehäromi yäpmäŋ äpayäŋ täko uwä näkkät wäpnek biŋam ikek bok itta api nadäŋ imet. U nanatä nadäŋ namiŋkuko udegän api nadäŋ imet. Näk komi epän täntängän iwan täŋo kehäromi yomägakuro unita Nankät wäpnek biŋam ikek bok itta nadäŋ namiŋkuk. ²² Unita äma jukuni nikektä man Munapiktä äbot täŋpani yäwetak ŋo ket nadäwut yäk.

4

Kunum gänaŋ Anutu iniŋ oretkuŋ

¹ * Imaka kudup u yabäŋpäŋ-nadäŋkuro u punin terak dapun tänpäŋ kaŋkut; Kunum gänaŋ yäma kubä tumäŋirän. Kaŋ irira man kotäk, womat mämä bumik pengän nadäŋkuro unitägän äneŋi ahäŋkaŋ ŋode näwetgän täŋkuk; Gäk päbä imaka ahäkta yäwani ŋo gäwoŋärewa ka yäk. ² * Ude yäŋirän uteragän Munapiktä magärirän kaŋkut; Kunum gänaŋ äma ärowani täŋo mäŋirani bägup kubä itkuko uterak äma kubä maŋjirän. ³ * Maŋjirän kaŋkuro uwä gweŋi gämäni bok bumik ägo wabiŋ irirän. Tänpäkaŋ maŋit irani u gwäki terakä gämok wära kudän säkgämän-inik unitä yewa täŋkuk. Gämok wära uwä mobä gweŋi ägo wabiwani bumik.

* **3:21:** Mat 19:28   * **4:1:** Rev 1:1,10   * **4:2:** Sam 47:8; Ais 6:1; Rev 4:9   * **4:3:** Ese 1:28

4 * Tänpäkaŋ maŋit irani u it gwäjiŋkuŋo uwä maŋirani bägup äneŋi 24tä itkuŋ. Tänpäŋ maŋirani bägup 24 uterak äma ekäni 24tä maŋit äyänjutkuŋ. Äma 24 uwä tek paki-inik yamänpäŋ gwäki-ken äma ärowani täŋo gwäpä säkgämän, golpäŋ täŋpani nitek unitä itkuŋ. 5 * Eruk maŋirani bägup bämopi-ken itkuko u gänaŋ yäpä ba iromäŋ mämä pähap ahäŋ irirän inam dädän-ken topän mebet 7 ude ijiŋkuŋ. Topän mebet 7 u Anutu täŋo munapik 7 u. 6 * Ude kaŋpäŋ äneŋi, maŋirani bägup u inam dädän-ken gwägu säkgämän, kwawanigän, ijiwä tumäŋkuk.

Ude täŋkaŋ maŋirani bägup dubini-ken kukŋi kukŋi imaka kuŋat-kuŋat ikek yaräbok-yaräboktä itkuŋ. U uwä inami käda ba mädeni käda dapuri nitekgän. 7 Kubä uwä laion udewani. Kubäwä bulimakau ämani bumik. Kubäwä äma inam dapun bumik. Kubäwä siäŋ piäŋ kuŋat täkaŋ udewani.

8 * Imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 u piri 6 nitekgän. Ba gupi kudup, ba jiroki-ken imaka, dapuri nitekgän. Unitä kepma bipani, tärek-täreki nämo ŋode yäk täkaŋ;

Ekäni Anutu täŋpämerek, u kudupitä kudupitä kudupi-inik. Itkukotä itak. Unitägän api irek.

9 * Tänpäkaŋ imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 unitä irit mäheŋi mäŋirani bägup säkgämän terak it täyak u oraŋ imiŋpäŋ iniŋ orerit, bänep täga man iwerit

---

* 4:4: Ais 24:23; Rev 3:18, 6:11   * 4:5: Ese 1:13; Rev 1:4, 8:5; Rev 11:19, 16:18   * 4:6: Ese 1:5-10,22; Ese 10:14   * 4:8: Ais 6:2,3; Ese 1:18, 10:12; Rev 1:4,8   * 4:9: Dan 4:34, 6:26; Dan 12:7; Rev 4:2,10

täk täkaŋ. ¹⁰ * Ude täk täkaŋ-ken uken äma ekäni 24 unitä irit kehäromi mähemi maŋirani bägup terak it täyak u inamiken gwäjiŋ äpmon imiŋpäŋ gwäpäni säkgämän gämori-ken peŋkaŋ ŋode yäk täkaŋ; ¹¹ Ekäninin Anutu epmäget kudän ba wäpi biŋam ba kehäromi, gäkä mähemi täŋjiri säkgämän täk täyak.

Imata, gäkägän imaka kuduptagän u pewi ahäŋkuŋ. Ba gäŋaken nadäk terak imaka kuduptagän ahäŋ moreŋkuŋo itkaŋ.

5

Netätä buk nämo pirärewani täga pipirärewek?

¹ * U kaŋpäŋ uterakgän ŋode kaŋkut; Äma maŋirani bägup säkgämän terak it täyak u keru bure kädätä buk wagupani kubä inŋit irirän kaŋkut. Buk uwä mädeni kädä ba gämori kädä kudän ikekgän. Täŋpäkaŋ buk u ämatä jop pipiyäneŋo udetä nämäk 7päŋ kehäromigän yäpmäŋ gatäwani. ² Täŋpäŋ äneŋi aŋero kehäromi kubä kaŋkut. Unitä gera terak ŋode yäŋkuk; Äma siwoŋi netä unitä buk ŋonitäŋo nämäk ketäreŋpäŋ täga pipiyäwek? ³ Ude yäŋirän kunum gänaŋ ba kome terak ba kumbani mäjäotä irani-ken kubätä buk u täga pipiyäŋpäŋ daninaŋi nämo täŋkuk. ⁴ Äma kubätä täga itpäŋ buk u daninaŋi nämo kaŋkuro unita butewaki nadäŋpäŋ konäm bumta kotkut. ⁵ * Konäm korira äma ekäni 24 ukät nanik kubätä ŋode näwetkuk; Koreno yäk. Nadätan? Juda täŋo äbotken nanik Laion kubä

* **4:10:** Rev 4:9; Rev 5:1,7,13; Rev 6:16; Rev 7:10,15, 19:4, 21:5

* **5:1:** Rev 4:2,10; Ais 29:11; Ese 2:9-10 * **5:5:** Stt 49:9; Ais 11:1,10; Rev 22:16

ahänjuk. U Devit täŋo orani wäpi biŋam ikek unitä ämik täŋpän iwan täŋo kehäromi yäpmän äpuko unita buk unitäŋo nämäk 7 u ketärenpän täga pipiyänaŋi yäk.

Tom Bätaki-tägän buk u täga pirärewek

⁶* Ude yänirän kaŋkut; Tom Bätaki kubä, kumän-kumän urani bumik unitä imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 ukät äma ekäni 24, maŋirani bägup säkgämän it äyänutkuŋo u bämopi-ken käroŋ wädänirän kaŋkut. Joŋani 7, dapuri udegän 7. Joŋani ba dapuri 7 uwä Anutu täŋo munapik 7 komeni komeni yänin kireŋpewän kwani it yäpmän kukaŋ u. ⁷* Ude kawakaŋ Tom Bätakitä pänku äma maŋirani bägup säkgämän it täyak unitäŋo keru bure käda buk u irirän yäpuk. ⁸* Buk nämö pipiyäwani u yäpmänkaŋ irirän imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 ukät äma ekäni 24 unitä Tom Bätaki gämori-ken gwäjin äpmon iminkuŋ. U kubäkubätä wagäm-kät gäpe golpän täŋpanipän initkuŋ. Täŋpäkaŋ gäpe u gänaŋ naniktä gupe käbäŋi gäripi niked abuk. Gupe uwä Anutu täŋo kudupi ämawebe unitäŋo yänapik man.

⁹* Täŋpäkaŋ äma ekäni 24 ukät imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 unitä kap kodaki kubä ŋode teŋkuŋ; Gutkuŋo unita buk unitäŋo nämäk ketäreka wäpka biŋam ikek itan. Gäkŋo nägätkatä komeni komeni, äbori äbori uken nanik äma gupi inam dapun inigän inigän, ba man kotäk

* **5:6:** Sek 4:10; Jon 1:36; Rev 1:4, 5:12; Rev 13:8
4:2,10 * **5:8:** Rev 8:3-4, 14:2; Rev 15:2; Sam 141:2
33:3, 40:3; Sam 96:1, 98:1; Sam 144:9; Rev 14:3

* **5:7:** Rev
* **5:9:** Sam

mebäri mebäri yäwani suwanpäŋ yepmaŋpi
Anututa biŋam täŋkuŋ.

10 * Ämawebe uwä irit kehäromi täŋo äbot ude
itkaŋ Anutunin täŋo bämop ämaniye ude
kuŋatneŋta yepmaŋkun.

Ude yepmaŋkuno unita kome terak intäjukun itkaŋ
kaŋiwat epän api täneŋ yäk.

11 * Täŋpäkaŋ äneŋi kaŋpäŋ nadäŋkuro uwä ŋode;
Äma ärowani täŋo maŋirani bägup säkgämän ba
imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 ukät äma ekäni 24 u irirä
aŋero mäyap-inik, 1,000 ini äbot-äbot ba 10,000 ini
äbot-äbot unitä äbä it gwäjiŋpäŋ mämä pähap täŋirä
nadäŋkut. 12 * Täŋkaŋ gera terak man ŋode yäŋkuŋ;
Tom Bätaki kumäŋ-kumäŋ urani u siwoŋi-inik unita
kehäromi, täŋbumbum ba nadäwä tärek ba
wäpi biŋam, epmäget kudän, iniŋoret-oret,
ba bänep täga man iwet-iwet u kumän-tagän
inita biŋam täyak!

13 * Täŋpäkaŋ imaka kuŋat-kuŋat ikek kunum
gänaŋ, kome terak, kumbani mäjotä irani-ken ba
gwägu pähap gänaŋ itkuŋo u kuduŋtagäntä ŋode
yänirä nadäŋkut;

Äma maŋirani bägup säkgämän uterak it täyak ukät
Tom Bätaki bok, iniŋoret-oret, wäpi biŋam,
epmäget kudän ba kehäromi pat yämitak
udegän pen pat yämik täyon!

14 Ude yänirä eruk, imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 unitä
ŋode yäŋkuŋ; U bureni-inik! Täŋpäkaŋ äma ekäni 24

---

* **5:10:** Kis 19:6; Ais 61:6; Rev 1:6, 20:6; Rev 22:5 * **5:11:** Dan
7:10; Hib 12:22 * **5:12:** 1Sto 29:11; Rev 5:6 * **5:13:** Rev 4:2,10

unitä gwäjiŋ äpmonŋ yämiŋpäŋ äma bägup säkgämän terak it täyak ukät Tom Bätaki u yäniŋ oretkuŋ.

6

Hos 4 unitäŋo manbiŋam

¹ * Täŋpakaŋ äneŋi ijiwa kwäpäŋ kaŋkut; Tom Bätaki unitä buk nämäk 7päŋ kehäromi yäpmäŋ gatäwani u inŋitkaŋ nämäk kubä ketäreŋkuk. Ketäreŋirän imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 ukät nanik kubätä iromäŋ kotäk terak gera ŋode yäŋkuk; Abi! yäk. ² * Ude yäwänkaŋ hos paki kubätä uterakgän äbäŋirän kaŋkut. Hos paki uterak äma kubä itkuko uwä äpa kuek ikek. Täŋpäŋ äma ärowani täŋo gwäpä imakaŋ komi äma täŋo kehäromi yäpmäŋ äpani ude täŋpäŋ komi äma mäyap komeni komeni däpmäŋ paotta äneŋi kuŋkuk.

³ Täŋpakaŋ Tom Bätakitä nämäk buk uterak yäpmäŋ gatäwani namba 2 u ketäreŋirän imaka kuŋat-kuŋat ikek namba 2tä yäŋkuk; Abi! yäk. ⁴ Yäŋirän hos gämäni kubätä äbä ahäŋkuk. Hos gämäni uterak äma itkuko u kome terak bätaki säkgämän irit wärämurirän ämatä kowata kowata ämiŋ kumäkta kehäromi imani. Ba kadä taŋi kubä keriken pewani inŋirirän kaŋkut.

⁵ Täŋpakaŋ Tom Bätakitä äneŋi nämäk namba 3 u ketäreŋirän imaka kuŋat-kuŋat ikek namba 3tä yäŋkuk; Abi! yäk. Ude yäwänä uterakgän dapun täŋpäŋ kaŋkut; Hos kubiri kubätä äbä ahäŋkuk. Äma hos kubiri uterak itkuko uwä ketem täŋo bäräpi wohurani kubä inŋitkuk. ⁶ Inŋirirän imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 u bämopi-ken äma täŋo man

* **6:1:** Rev 4:6, 5:1   * **6:2:** Sek 1:8, 6:1-6

kotäk bumik kubätä ahänpäŋ äma hos terak itkuko u ŋode iwerirän nadäŋkut; Gäk päŋku kome terak epän täŋiri ketem täpuri kubä suwakta gwäki ärowani-inik api penenŋ yäk. Saguom kubäkubä gwäki taŋi, 10 kina ude yäk. Täŋkaŋ olip gakŋi ba wain ume nämo täŋpewi wanenŋ yäk.

⁷ Täŋpäkaŋ Tom Bätakitä äneŋi nämäk namba 4 u ketärenjirän imaka kuŋat-kuŋat ikek namba 4tä yäŋkuk; Abi! yäk. ⁸ * Yäwänä dapun täŋpäŋ hos pujiŋi jäŋwam bumik kubätä äbä irirän kaŋkut. Äma hos uterak itkuko u wäpi Kumäŋ-kumäŋ. Äbäŋirän kubä wäpi Geŋi Wakitä tuängän iwatkuk. Täŋpäkaŋ kome terak ämawebe yäpmäŋ daniwä äbot pähap 3 ude jop irirä äbot namba 4 uken kumäŋ-kumäŋ pewän ahäkta kehäromi yämani. U ämawebe äbot u kumäŋ-kumäŋ däpmäkta ämik, nakta jop irit ba käyäm pewän ahäŋkuŋ. Ba ämawebe u däpmäkta tom komi komi yäniŋ kireŋkumän.

⁹ Täŋpäkaŋ Tom Bätakitä äneŋi nämäk namba 5 u ketärenjirän kaŋkut. Ämawebe Anutu täŋo manta nadäkinik täŋpäŋ manbiŋam yäŋahäŋirä däpani ätu unitäŋo mäjoni, alta gämori-ken irirä yabäŋkut. ¹⁰ * Ämawebe uwä gera terak Anutu ŋode iwet yabäŋkuŋ; O Ekäni intäjukun-inik, yäŋkehäromtak mähem i kudupi, komen ämatä nidäpmäŋ-pewä kumbumäŋo u kowata bäräŋenŋ api däpmäŋ tärewen ba nämo? ¹¹ * Ude yäŋirä tek paki ini-ini yämiŋ moreŋpäŋ ŋode yäwetkuk; Kämi. Kristo

---

* **6:8:** Jer 15:1-3; Ese 5:12,17; Ese 14:21; Ese 33:27 * **6:10:** Rev 16:7; Lo 32:43; Sam 79:10 * **6:11:** Rev 3:18, 7:9,13; Rev 19:14

täŋo watä epän täŋpani notjiye ätu, in tadäpuŋo udegän ätu däpmäkta yäwani u däpmäkgän täŋirä kowata api däpmäŋ tärewet yäk.

12 * Täŋpakan Tom Bätakitä äneŋi nämäk namba 6 u ketärenjirän kenäŋ pähap kwaiŋkuk. Kwaiŋjirän edap bipmäŋ utpäŋ käbot jiburani ude äworeŋkuk. Ba komepaktä nägät äworeŋkuk. 13 * Ba guktä kunum terak nanik tärenpän kome terak maŋkuŋ, wama mujip mäniŋ taŋi piänpewän tären mak täkan ude. 14 * Ba kunumtä udegän, tek gwäjik täkamäŋ ude ini gwäjinpän paotpen kuŋkuk. Täŋirän pomkät, kome gwägu bämopi-ken irani u kuduptagän ini iranitä akumaŋ paotpen kuŋkuŋ.

15 * Ude ahäŋjirän komeni komeni uken nanik äma ärowani ba epän watä äma jopi, ba komi äma täŋo intäjukun äma, ba tuŋum äma kehäromi niked, ba ärowani äpani kuduptagän päŋku mobä gänaŋ ba mobä käwut-ken käboŋ itkan ŋode yänkuŋ; 16 * Pom ba mobä intä äpänpän nidäpmäŋ-pewä paoritna äma maŋirani bägup säkgämän terak it täyak u dapuri-ken ahänetawä! Ba Tom Bätaki täŋo kokwawak kan-ahänetawä yän yänkuŋ. 17 * Eruk yarä unitäŋo kokwawak kadäni pähap ahätak unita äma netä unitä täga api irek?

7

Äma damani-ken wären täŋpani

1 * Imaka u käwa tärenjirän eruk aŋero 4 ude

* **6:12:** Mat 24:29; Apos 2:20; Rev 8:12   * **6:13:** Ais 34:4

* **6:14:** Ais 34:4; Rev 16:20   * **6:15:** Ais 2:10,19,21   * **6:16:**

Luk 23:30; Rev 4:2,10   * **6:17:** Jol 2:11; Neh 1:6; Mal 3:2   * **7:1:**
Jer 49:36; Dan 7:2

yabänkut. Unitä kome gägäni 4 uken kuŋatkan kome täŋo mänit 4 ude yepmänitpäŋ yäniŋ bitnäŋkuŋ. Kome terak, gwägu terak ba päya terak mänit äneŋi nämo piäwekta ude täŋkuŋ. ² Täŋirä edap abani käda aŋero kubä äbäŋirän kaŋkut. U Anutu irit kehäromi mähemi täŋo wären yäpmäŋ kuŋatkuk. Yäpmäŋ kuŋatkan aŋero 4 u kome terak ba gwägu terak täŋpäwak täkta kehäromi yämani uwä gera terak ŋode yäwetkuk; ³* In kome, gwägu ba päya bäräneŋ nämo täŋpä waneŋ. Intäjukunä nintä Anutu täŋo watä epän ämawebeniye damani terak Anutunin täŋo wären tänayäŋ yäk. ⁴* Ude yänkaŋ Isrel ämawebe u bämopi-ken nanik ämawebe Anutu täŋo wären ikek u kudup 144,000 yän yänirän nadänkut. ⁵ Täŋpäkaŋ Isrel ämawebe kuduptagän äbot 12. Äbot kubäkubä u gänaŋ nanik ämawebe 12,000-12,000 ude Anutu täŋo wären nitek ŋode yäpmäŋ daniŋ yepmaŋkuŋ;

Juda täŋo äbotken nanik äma 12,000.

Ruben täŋo äbotken nanik äma 12,000

Gat täŋo 12,000

⁶ Ase täŋo 12,000

Naptali täŋo 12,000

Manase täŋo 12,000

⁷ Simeon täŋo 12,000

Livai täŋo 12,000

Isasa täŋo 12,000

⁸ Sebulun täŋo 12,000

Josep täŋo 12,000

Benjamin täŋo 12,000

---

* **7:3:** Ese 9:4,6; Rev 9:4   * **7:4:** Rev 14:1,3

Äma mäyap Anutu injamiken itkaŋ iniŋ oretkuŋ

9 * Täŋpäkaŋ imaka u kaŋpäŋ nadäwa täreŋirän äneŋi kubä ŋode kakaŋän täŋkut; Äbot pähap-inik, äma kubätä täga daninaŋi nämo, ämawebe äbori äbori, komeni komeni, gupi inam dapun inigän inigän, ba man kotäk mebäri mebäri yäwani, äbot pähap u äma maŋirani bägup säkgämän uterak itkuko ukät Tom Bätaki u dubini-ken käroŋ wädäŋirä yabäŋkut. Äbot pähap u tek paki nikekän, keritä imuk pähäŋ initkaŋ man gera terak ŋode yäŋkuŋ; 10 * Anutunin, maŋirani bägup säkgämän terak it täyak ukät Tom Bätaki, yäpätägak täŋo mäheŋi-inik itkamän.

11 Täŋpäkaŋ maŋirani bägup säkgämän dubini-ken äma ekäni 24 ukät imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 u irirä aŋero kuduptagän itgwäjiŋkuŋ. Itgwäjiŋpäŋ bägup säkgämän u dubini-ken kome terak inami yäpä-äpmonpöpäŋ patkuŋ. Ude patkaŋ Anutu iniŋ oretpäŋ ŋode yäŋkuŋ;

12 * Bureni! Iniŋ oretoret, epmäget kudän, nadäwä tärek, bänep täga man iwet-iwet, wäpi biŋam ärowani pähap, ba kehäromi u Anutunintä mäheŋi täŋpäŋ tärek-täreki nämo it yäpmäŋ äroton! U bureni-inik!

13 * Näk ude käwa täreŋirän äneŋi äma ekäni 24 ukät nanik kubätä näwetkuk; Ämawebe tek paki nitek u netä? De naniktä äbuŋ? 14 * Ude näwet yabäŋirän kowata ŋode iwetkut; Äma ärowanina, uwä gäkä nadätan. Ude iwerawä näwetkuk; Ätu

* 7:9: Rev 3:18   * 7:10: Rev 4:2,10   * 7:12: Rev 5:12, 11:17

* 7:13: Rev 3:18   * 7:14: Mat 24:21

ŋowä iwan keru terak butewaki ba komi pähap gänaŋ naniktä äbuŋ yäk. Unitäŋo teki uwä Tom Bätaki täŋo nägäripäŋ ärutpak taŋkuŋ yäk.

15 * Ude täŋkuŋo unita Anutu täŋo maŋirani bägup säkgämän u dubini-ken itkaŋ bipani kepma unitä yotken watä epän täŋ imik täkaŋ.

Täŋirä äma maŋirani bägup säkgämän terak it täyak unitä yabäŋ yäwatpäŋ watäni it yämik täyak.

16 * Täŋpakaŋ nakta ba umeta äneŋi kubä nämo api yeneŋ.

Ba edaptä komi nämo api yewek. Ba komi kädäp ikektä nämo api yewek.

17 * Imata, Tom Bätaki maŋirani bägup säkgämän bämopi-ken it täyak unitä watäni säkgämän api it yämeko unita.

Itkaŋ irit kehäromi täŋo ume dapuri-ken api yämagut yäpmäŋ kuk täŋpek. Täŋkaŋ Anutu-nitä ini dapuri-ken konämi pito uwä api ärut yämek.

8

Nämäk namba 7 u ketäreŋkuk

1 * Täŋpakaŋ Tom Bätakitä nämäk buk terak yäpmäŋ gatäwani namba 7 u ketäreŋirän kunum gänaŋ mämäni nämo irirän kadäni käroŋi bumik täŋkuk. 2 Kum itkuŋo u täreŋirän yabäŋkut; Aŋero 7 Anutu dubini-ken käroŋ wädäŋ it täkaŋ unita ätutä womat 7 ude yämiŋkuŋ.

---

* 7:15: Rev 4:2,10 * 7:16: Ais 49:10 * 7:17: Sam 23:2; Ais 25:8; Jon 10:11; Rev 5:6, 21:4 * 8:1: Hab 2:20

3 * Tänpäkaŋ aŋero kubätä alta dubini-ken äbä itkuk. U gäpe golpän tänpäni inŋit irirän kubätä äbä päya umumi kábäŋi täga nitek gäpe u gänaŋ bumta piŋkuk. Piŋkuko uwä kudupi ämawebe täŋo yäŋapik mankät awähutkaŋ Anututa ärawa ude ijikta. Ude piwänkaŋ aŋero uwä gäpe u alta golpän tänpäni, maŋirani bägup säkgämän inŋam dädän itak uterak peŋkaŋ pewän ijiŋkuŋ. 4 * Pewän ijiŋirä gupe kábäŋi nitek ukät kudupi ämawebe täŋo yäŋapik mantä aŋero unitäŋo kerä-ken naniktä Anutu-ken äroŋkuk. 5 * Äroŋirän aŋero uwä kädäp gäyek alta terak nanik yäpmänkaŋ gäpe u gänaŋ pewän tokŋewäpäŋ kome terak umu äreŋ tänpän maŋkuŋ. Äreŋ tänpän maŋirä yäpä kwinitpäŋ, iromän mäma taŋi yäŋirän kenän pähap bumta kwaiŋkuk.

Kome terak imaka imaka ahänkuŋ

6 Eruk, u punin terak aŋero 7 unitä womat inŋit itkuŋo u piäkta kadäni keräp taŋkuk. 7 * Täŋkaŋ aŋero namba 1 unitä womat piänirän iwän mim ikek, ba kädäp mebet nägät-kät awähurani unitä kome terak maŋkuŋ. Maŋkaŋ kome ätuken kädäp pähap ijiŋ patkuk. Täŋkaŋ kome ätukenä päya ijiŋ paotkuŋ. Täŋkaŋ kome terak mup kuduptagän, udegän ijiŋ paotkuŋ.

8 * Ijiŋ paorirä aŋero namba 2tä womat piänkuk. Piänirän imaka kubä pom taŋi bumik, kädäp mebet ikek unitä gwägu pähap gänaŋ maŋpä äpmonkuk. 9 Äpmonirän gwägu pähap u moräki

---

* **8:3:** Rev 5:8; Kis 30:1-3; Rev 9:13   * **8:4:** Rev 5:8   * **8:5:**
 Wkp 16:12; Kis 19:16-19; Rev 4:5, 11:19; Rev 16:18   * **8:7:** Kis
 9:23-26; Ese 38:22; Jol 2:30   * **8:8:** Kis 7:20-21

nägät äworeŋkuk. Nägät äworeŋirän gwägu tom mäyap kumbuŋ. Täŋirä gäpe, gwägu uterak kuŋarani imaka, mäyap imät täŋpä kuŋkuŋ.

¹⁰ Täŋpäkaŋ äneŋi aŋero 3tä womat piäkgän täŋkuk. Womat piäŋirän guk pähap kubä kunum gänaŋ naniktä täreŋkaŋ topäntä-yäŋ ijiŋ-yäŋeŋkaŋ kome ätuken ume gänaŋ ba ume dapuri-ken maŋkuk. ¹¹ * Guk u wäpi Jarip. U ume gänaŋ maŋirän ume uwä jägämi pähap, ämatä nanaŋi nämo täŋkuk. Nanaŋi nämo täŋkuko u naŋirä jägämi täŋpöpäŋ äma mäyaptä kumäŋ täŋpä kuŋkuŋ.

¹² * Täŋpäkaŋ aŋero namba 4tä womat piäkgän täŋkuk. Womat piäŋirän edap moräki, komepak moräki ba guk ätu kehäromini yäyomägat-pewä peŋyäneki moräki paotkuŋ. Peŋyäneki moräki paorirä kome kukŋi käda bipmäŋ utkuk. Ba bipani udegän, kome ätuken guk ba komepak kumkum ijiŋkuŋ. ¹³ * Ude kaŋkaŋ uterakgän siäŋ pähap kubä kaŋkut. Uwä punin-inik unuken piäŋ kuŋkaŋ gera ŋode yänkuk; Wära! wära! Aŋero yaräkubä womat nämo piäwanitä womat piäŋirä kome ämatä jide api täneŋ?

9

Käpukbam awaŋ käroŋi-ken naniktä abun

¹ * Eruk aŋero namba 5tä womat piäkgän täŋkuk. Womat piäŋirän dapun täŋpäŋ guk kubä kunum gänaŋ naniktä täreŋpeŋ kome terak maŋ päranipäŋ kaŋkut. Guk unita awaŋ käroŋi boham, unitäŋo

* **8:11:** Jer 9:15   * **8:12:** Rev 6:12-13   * **8:13:** Rev 9:12, 11:14

* **9:1:** Rev 20:1

yäma dätta ki imani. ²* Unitä awaŋ käronji boham unitäŋo yäma däärirän gupe pähap abuk. Gupe u epänken kogä pähap ijiŋirä ärok täkaŋ ude. Gupe unitä äro edapkät kunum itpipiŋpewän gwägätkuk.

³* Täŋirän gupe gänaŋ nanik käpukbamtä abämaŋ kome terak äpmonkuŋ. Täŋkaŋ kehäromi yämani uwä bam bumik, meni komigämän. ⁴* Täŋpäkaŋ kome terak tepäraŋ, päya pähäm ba moyeŋ, nak yeŋ udewani täŋpä waneŋtawä yäŋ yäwerani. Täŋkaŋ ämawebe damani-ken Anutu täŋo wäreni nämo, u iwan täŋ yämikta yäntäreŋ yämani. ⁵Täŋkaŋ kumäŋ-kumäŋ däpneŋta nämo. Jop, komi pähap yämikta kehäromi yämani. Komi pähap uwä bamtä äma yek täkaŋ ude komepak 5ta nadäneŋta yäwani.

⁶* Eruk kadäni uken ämatä komi pähap nadäŋpäŋ kumäkta gäripi-inik nadäneŋo upäŋkaŋ kumäk-kumäk kädetta wäyäkŋewä wawäkaŋ komi pen nadäneŋ.

⁷* Täŋpäkaŋ käpukbam uwä hos ämik täkta tuängän tuängän itkaŋ tawaŋ kuk täkaŋ ude irirä yabäŋkut. Gwäki terak äma ärowani täŋo gwäpä golpäŋ täŋpani bumik. Täŋpäkaŋ iŋami dapun äma täŋo bumik. ⁸* Täŋkaŋ gwäki pujiŋ käronji, Juda webe täŋo gwäki pujiŋ udewani bumik. Täŋkaŋ meni uwä, laion meni udewani. ⁹* Täŋ, kupäŋteki uwä kapapäŋ täŋpani bumik. Ba piri mämäni u hos mäyaptä ämikta bäräŋeŋkaŋ täk täkaŋ ude bumik. ¹⁰Täŋkaŋ uyaŋi uwä tuk uyaŋi bumik. Ba meni komi uwä uyaŋi-ken itak. Meni unitä ämata komi

* **9:2:** Stt 19:28; Kis 19:18; Jol 2:2,10 * **9:3:** Kis 10:12,15 * **9:4:**

Rev 7:3 * **9:6:** Jop 3:21; Jer 8:3; Rev 6:16 * **9:7:** Jol 2:4 * **9:8:**

Jol 1:6 * **9:9:** Jol 2:5

pähap yämiŋtäŋ kuŋirä komepak 5 ude tärekta kehäromi yämani. ¹¹ Täŋpäkaŋ käpukbam komi unitäŋo äma ärowani kubä itak. U awaŋ käroni boham unitäŋo aŋero wäpi Täŋpāwak. Täŋpāwak u Juda täŋo man terak wäpi Abadon, ba Grik man terak Apolion.

¹² * Eruk imaka umuri kubä täretak uba. Imaka umuri yarä ahäкта yāwani unitä itkamän.

Komi äma äbot pähap ahänkuŋ

¹³⁻¹⁴ * * Eruk, aŋero namba 6tä womat piänkuk. Piänirän alta golpäŋ täŋpani Anutu inamiken it täyak, unitäŋo joŋani 4 u bämopi-ken nanik man kotäk kubä ahänirän nadänkut. Man ahänkuko uwä aŋero namba 6 womat injtkuko u man ŋode iwetkuk; Yufretis umeken aŋero 4 topmäk terak itkaŋ u pit yämi yäk. ¹⁵ * Aŋero 4 u ämawebe kome kukŋi käda irani däpmän paotneŋta kadäni yän yämanita itsämän itkaŋ yäk. Ude yänirän aŋero 4 kadäni yän yämani uwä siwoŋi ahänirän aŋero nabä 6 unitä päŋku pit yämiŋkuk. ¹⁶ Täŋkaŋ komi ämaniye hos terak maŋirani 200 milion ude itkaŋ yän yänirän nadänkut.

¹⁷ Täŋpäkaŋ däpmonken hoskät, mähemiye bok yabänkuro u ŋode yabänkut; Hos mähemiye täŋo kupäntek ätu gämäni-inik, ätu gwagäri, ätu jänwam bumik. Täŋ, hos gwäkiwä laion gwäki bumik. U meni gänaŋ nanik kädäp mebet, gupe ba mobä kädäp mebet ikek unitä abuŋ. ¹⁸ Imaka waki umuri yaräkubätä äma ätu däpmän paotkuŋ. Hos meni gänaŋ nanik kädäp mebet, gupe ba mobä

* **9:12:** Rev 8:13   * **9:13-14:** Rev 8:3   * **9:13-14:** Rev 16:12

* **9:15:** Rev 8:7-12

kädäp mebet ikek komigämän unitägän kumäŋ-kumäŋ däpuŋ. ¹⁹ Täŋpäkaŋ hos unitäŋo kehäromini uwä meni ba uyaŋi-ken nisek itkaŋ. Täŋkaŋ hos uyaŋi uwä gämok bumik, gwäki nisek. Unitä komi yämik täkaŋ.

²⁰ * Täŋpäkaŋ äma ätu imaka waki umuri uterak kumäŋirä ätu oraŋ yämiŋkuŋo upäŋkaŋ ini bänepi nämo sukurenkuŋ. Ba irit kuŋat-kuŋarita nadäŋirä waki kubä nämo täŋkuk. Nämoinik! Ätu uwä mäjo wärata nadäkinik pen täŋkuŋ. Ba yäwik gol ba siriwapäŋ täŋpani ba ain, mobä ba päya kujatpäŋ täŋpani, yabäŋpäŋ-nadäk nämo täŋpani ba jukunitä nämo nadäwani ba ini kuroŋ nämo kuŋarani u mäde nämo ut yämiŋkuŋ. ²¹ Ude täŋkaŋ äma kumäŋ-kumäŋ däpmäk-däpmäk, äma yärat-yärat, kubokäret, ba kubota u nämo peŋkuŋ. Nämoinik!

10

Aŋerotä buk täpuri Jonta imän nanjuk

¹ Eruk ude käwa täreŋirän äneŋi kubä ŋode kagän täŋkut; Aŋero kehäromi nisek kubä kunum gänaŋ naniktä äpäŋirän kaŋkut. U tektawä gubampäŋ uwäk täŋkaŋ gwäki terak gämok wära gubam terak it täyak udewanitä yewa täŋkuk. Täŋkaŋ iŋami dapun edap dapuri ude, ba kuroŋi uwä kädäp mebet bumik ude täŋkuŋ. ² Täŋpäkaŋ keriken buk täpuri kubä pipiyäŋpäŋ iŋitkuk. Täŋkaŋ abä kuroŋi bure kädätä gwägu pähap terak yeŋkuk. Täŋ, kuroŋi käpmäk kädawä kome terak yeŋirän kaŋkut. ³ Ude täŋkaŋ laiontä gäwo

* **9:20:** Rev 16:9,11; Ais 2:8,20; 1Ko 10:19-20; Sam 115:4-7; Sam 135:15-17; Dan 5:23

yäk täkaŋ ude gera pähap yänkuk. Ude yänjirän iromän 7tä iniŋ yänkuŋ. ⁴ * Iromän 7tä iniŋ yänjirä uterakgän näk kudän täwayän täŋkut. Ude täjira kunum gänaŋ man kotäk kubä ŋode yänjirän nadänkut; Kudän täweno! Man iromän 7 unitä yänjo u nadäk-nadäkka-ken käbop iŋit yäk.

⁵ * Ude nadänpän kaŋkut; Aŋero gwägu pähap ba kome terak yeŋirän kaŋkuro u keru bure käda kunum iwoŋärenkuk. ⁶ * Ude tänpän Anutu, irit tärek-täreki nämo, ba kunum kome, gwägu pähap ba imaka kudup uterak itkaŋ u yäwän ahäwani, u wäpi terak ŋode yänkehärom taŋkuk; Kadäni käroŋi nämo itnayän. Kadäni ahätak! ⁷ * Unita aŋero namba 7tä womat piänjirän Anututä kämi täkta nadäk käbop peŋkuko u apiŋo täŋ-tärewayän. Watä ämaniye profet bian yäwetkuko udegän ahänjirän tärewayän yäk.

⁸ Aŋero nabä 7tä ude yänjirän kunum gänaŋ nanik man kotäk nadänkuro u äneŋi yäkgän tänjirän nadänkut. U ŋode näwetkuk; Gäk päŋku buk täpuri aŋero gwägu pähap ba kome terak yeyak u keru-ken pipiyänpän iŋitak u yäpmän! ⁹ Ude yäwänä näkä päŋku aŋero, buk u täga namayän? yän iwetkut. Iwerawä ŋode näwetkuk; Buk täpuri ŋo yäpmänkaŋ naŋ yäk. Naŋkaŋ mekaken gäripi säkgämän nadäwayän, kuron doki bumik. Upänkaŋ kokka gänaŋ äpmonjirän wakiinik nadäwayän yäk. ¹⁰ Ude näwerirän buk täpuri u keru-ken nanik yäpmänpän naŋkut. Naŋkaŋ mena-ken gäripi

* **10:4:** Dan 8:26; Dan 12:4,9   * **10:5:** Lo 32:40; Dan 12:7

* **10:6:** Neh 9:6; Sam 146:6   * **10:7:** Dan 9:6,10; Amo 3:7 10:9

Ese 2:8, 3:1-3

nikek, kuron dok bumik nadɛŋkut. Upɛŋkaŋ kɛma ɛpmonpɛkaŋ kokna-ken wakiinik kubɛ nadɛŋkut. ¹¹ Nɛŋpakaŋ nɛwetkuk; Eruk, ɛma ɛbot komeni komeni ba man kotɛk mebɛri mebɛri yɛwani ba intɛjukun ɛmaniye, imaka kɛmi ahɛŋ yɛmikta yɛwani u ɛneni kaŋ yɛŋahɛŋpɛŋ yɛwet yɛk.

11

ɛma yarɛtɛ Anutu tɛŋo meni jinom yɛŋahɛŋkumɛn

¹ *Eruk, ɛŋero unitɛ jikon, ɛhottaba udewani, imaka imaka tɛŋo kɛroŋini penpɛŋ kɛwani nikek kubɛ namɛŋkaŋ ŋode nɛwetkuk; Gɛk jikon ŋo yɛpmɛŋ pɛŋku Anutu tɛŋo kudupi yot u, ba unitɛŋo alta terak penpɛŋ kɛroŋini kaŋpɛŋ nadɛ yɛk. Tɛŋkaŋ ɛmawebe yot u gɛnaŋ inɛŋoret epɛn tɛŋ itkaŋ u kaŋ dani yɛk. ² *Tɛŋ, kudupi yot yɛma-ken yewa tɛŋ-ɛyɛŋurani unitɛŋo kɛroŋini nɛmo penpɛŋ kɛwen. Bɛgup uwɛ guŋ ɛmawebe ɛbotta yɛniŋ kirewani yɛk. Guŋ ɛmawebe uwɛ kudupi yotpɛrɛre bɛmopi-ken yeŋ gatɛntɛŋ kuŋarirɛ komepak 42 ude api tɛrewɛk yɛk. ³ Tɛŋkaŋ nɛkŋo man yɛŋahɛwani ɛma yarɛ unita kehɛromi yɛmiŋira nɛkŋo man yɛŋahɛŋ yɛpmɛŋ kuŋirɛn kadɛni udegɛn, kepma 1,260 ude api tɛrewɛk. Tɛŋkaŋ ɛma yarɛ uwɛ butewakini kwawak pewɛn ahɛkta tek upuri nikekpɛŋ api tɛŋpen kuŋatden. ⁴ *ɛma yarɛ uwɛ olip pɛya yarɛ u, ba penyɛŋɛk yarɛ, kome pɛhap tɛŋo Ekɛni inɛmiken it tɛkamɛn u.

* **11:1:** Ese 40:3; Sek 2:1-2

* **11:2:** Luk 21:24; Rev 12:6, 13:5

* **11:4:** Sek 4:3,11-14

⁵ *Eruk, äma kubätä äma yarä u komi yämeke uwä kädäp mebet äma yarä unitäŋo meni-ken naniktä abämaŋ päŋku äma iwan täŋ yämeke u kumäŋ-kumäŋ ijiwek. Äma udewani kädet uterak kumäkta biŋam yäk. ⁶ *Täŋpäkaŋ man yäŋahäwani äma yarä uwä kadäni man yäŋahädayäŋ täkamän-ken u bämopi-ken iwän iniŋ bitnäkta kehäromi yämani. Ba ume dapuri täŋpewän nägät äworekta kehäromi yämani. Ba imaka waki umuri-inik mebäri mebäri kome terak iniken gärip terak täga pewän ahäneŋ.

⁷ *Täŋpäkaŋ äma yarä uwä man yäŋahäk epän täŋtäŋ kuŋattäkon täreŋirän, tom pähap kubä, awaŋ käroŋi boham u gänaŋ nanik abäŋkaŋ yarä ukät ämiŋpäŋ kehäromini yäpmäŋ äpäŋpäŋ kumäŋ-kumäŋ api däpek yäk.

⁸ *Kumäŋ-kumäŋ däpänkaŋ man yäŋahäwani äma yarä unitäŋo komegup yotpärare pähap, Ekänini päya kwakäp terak kumbuk-ken u bämopi-ken api pätden yäk. Yotpärare u wäpi Sodom, ba wäpi Isip yäŋ yäwani. Wäp uwä man wärani ude bumik.

⁹ Äma yarä u yotpärare bämopi-ken parirän ämawebe äbori äbori, komeni komeni ba man kotäk mebäri mebäri yäwanitä äbä äma ätutä yarä u änekta yäniŋ bitnäŋpäŋ jop yabäŋ irirä kepma yaräkubä täŋkaŋ äneŋi kepma kubä moräki tärewek yäk. ¹⁰ Täŋkaŋ komen ämawebe unitä ŋode api yäneŋ; Äma yarä u ämawebe komeni komeni komi pähap nimiŋkumän. Unita wisikinik kumäŋkamän yäŋ api yäneŋ. Ude

---

* **11:5:** 2Sml 22:9; 2Kin 1:10; Sam 97:3; Jer 5:14   * **11:6:** 1Kin 17:1; Kis 7:17-20; 1Sml 4:8   * **11:7:** Dan 7:21; Rev 12:17; Rev 13:1,7, 17:8   * **11:8:** Luk 13:34

yänkaŋ äŋnak-äŋnak täŋjit kap teŋjit ba iron kowata kowata api täneŋ yäŋ näwetkuk.

11 *Eruk, kepma yaräkubä täŋkaŋ äneŋi kepma kubä moräki irän täreŋirän ŋode kaŋkut; Anututä woŋ irit nitek piänpewän äma yarä uken äpmonjirän kodak taŋpäŋ akuŋkumän. Kodak taŋpäŋ akuŋjirän yabänkaŋ ämawebe bumta umuntaŋkuŋ.

12 *Umuntaŋ irirä äma yarä uwä kunum gänaŋ man kotäk gera terak ŋode yänjirän nadänkumän; Ŋo abun! Yänjirän iwaniye itkaŋ yabäŋ yäwat irirä gubamtä äma yarä u oraŋ yäpmän kunum gänaŋ äroŋkuk.

13 *Eruk, uterakgän koŋ pähap kwiänpewän yotpärare unitäŋo moräki awähurirän ämawebe 7,000tä kumbuŋ. Täŋpäkaŋ ämawebe nämo kumbuŋo uwä umun pähap nadänpän Anutu kunum mäheŋi u iniŋ orerirä yabänkut.

14 *Täŋpäkaŋ imaka umuri kaŋkuro u umuri pähap namba 2. Täŋkaŋ äneŋi umuri pähap namba 3 unitä ahäwayän keräp täyak.

Aŋero namba 7tä womat piänjuk

15 *Aŋero namba 7 unitä womat piänjirän ämawebe kunum gänaŋ itkaŋ u gera ŋode yänjirä nadänkut;

Eruk, kome pähap ŋo kaŋiwatta Ekäninin-kät unitäŋo iwoyäwani Kristo uken kehäromi ba wäpi biŋam apiŋo pat yämitak. Ekäninin uwä kaŋiwat epäni tärek-tärek nämo api täŋ yäpmän ärowek yäk.

---

* **11:11:** Ese 37:5,10 * **11:12:** 2Kin 2:11 * **11:13:** Rev 8:5, 16:18 * **11:14:** Rev 9:12 * **11:15:** Kis 15:18; Sam 10:16; Dan 2:44; Oba 21

16 *Ude yänjirän äma ekäni 24, mañirani bägup terak Anutu injamiken it täkañ unitä Anutu iniñoretta kuroñi-ken injami yäpä äpmonpöpän yänkuñ;

17 *Ekäni, kehäromi mähemi, itkunonitä api it yäpmäñ ärowen.

Gäk kehäromika pähap terak kañiwat epänka yäput peyan unita bänep täga pähap gäwetkamäñ.

18 *Komen ämawebetä kokwawak wakiinik kubä nadäñ yäpmäñ äbuño upäñkañ gäkña kokwawakka kwawak pewi ahäktä kadäni ahätak.

Ba äma kumbani yäpmäñ danikta kadäni ahätak. Tänpäkañ epän watä ämakaye profet u, ba kudupi ämawebe äpani ärowani, ganiñoret täkañ unita kowata säkgämän yämikta kadäni ahätak.

Ba äma kome tänpäwak täkañ u däpmäñ paotta kadäni ahätak yäk.

19 *Ude yäwä täreñirän Anutu täño kudupi yot kunum gänañ itak u yäma därirän Anutu täño topmäk-topmäk kubägän unitäño gäpe kwawak irirän kañkut. Eruk uterakgän yäpä kwiniñit, iromäñ mämä ba äma kotäk ahäñit, koñ kwaiñit, iwän mim nitek mañirän kañkut.

12

Webe kubäkät gämok pähap kubä

¹ Eruk, ude kañkañ äneñi kubä ñode kañkut. Kunum terak kudän inidewani kubä ahäñirän kañkut; Webe kubä, edap dapuritä tek ude uwäk

* 11:16: Rev 4:4,10 * 11:17: Rev 1:4,8, 15:3 * 11:18: Sam 2:1, 46:6; Rom 2:5; Rev 10:7, 19:5; Sam 115:13 * 11:19: Hib 9:4; Rev 8:5, 15:5; Rev 16:21

tāwani. Tāŋkaŋ gāmori-ken komepaktä iränkaŋ gwäki-ken gwäpä ude guk 12 udetä ijiŋ-yāneŋkuŋ. ² * Tāŋkaŋ webe uwä nanak kok itkaŋ nanaktä komi inirän kähän yāŋ itkuk. ³ * Kähän yāŋ irirän kunum terak kudän inidewani kubä āneŋi ahākgän tāŋkuk. U gāmok gāmāni pähap, gwäki 7. Eruk, gwäki 7 uterak joŋani 10 ude itkuŋ. Ba gwäki kubäkubä terak gwäpä āma ārowani tāŋo udewani 7tä itkuŋ. ⁴ Tāŋpākaŋ gāmok unitä kunum terak guk kukŋi kāda nanik kudup uyaŋitä päripmāŋ-pewän kome terak maŋkuŋ. Maŋirä gāmok u päbä webe unitä nanak u bāyawän nāŋpa yāŋkaŋ webe u ināmiken kaŋ-gwājŋ itkuk.

⁵ * Tāŋpākaŋ nanak u ain pärip-pärip initkaŋ guŋ āmawebe komeni komeni kehāromigän yabāŋ yāwarekta yāwani upāŋ bāyaŋkuk. Bāyawänā aŋerotä bārāneŋ pudät yāpmāŋ Anutu-ken ba Anutu tāŋo maŋirani bāgup säkgāmän uken kuŋkuŋ. ⁶ * Yāpmāŋ kuŋirä webe u metāŋpeŋ kumaŋ kome jopi-ken, Anututä iwoyāŋ imiŋkuk-ken kuŋkuk. Uken Anututä watāni it yāpmāŋ kuŋirän kepma 1,260 tārekta yāwani.

⁷ * Eruk nāk pen kaŋiwat irira kunum gānaŋ āmik pähap kubä ahāŋkuk. Āmik tāŋkuŋo u aŋero tāŋo intājukun āma wāpi Maikel ukät āboriye ātukät gāmok pähap ukät āmiŋkuŋ. ⁸⁻⁹ * Āmiŋpāŋ Maikelkät āboriyetä gāmok-kät āboriye tāŋo kehāromini yāpmāŋ āpuŋ. Kehāromini yāpmāŋ āpāŋpāŋ kunum gānaŋ wari itta nāmo, yāwat

* **12:2:** Mai 4:10 * **12:3:** Dan 7:7 * **12:5:** Sam 2:9; Rev 19:15

* **12:6:** Rev 11:2-3 * **12:7:** Jud 9 * **12:8-9:** Stt 3:1,14; Luk 10:18, 22:31; Rev 20:2

kireŋpewä kome terak ukädagän äpuŋ. Täŋ, gämok pähap uwä gämok bian-inik itkuko ukeŋo wäpi kubä äma waki, wäpi kubä Satan, komen ämawebe päke ŋo täŋyäkŋarani u.

10 * Ude kaŋkaŋ irira kunum gänaŋ gera taŋi kubä ŋode yäŋkuk;

Eruk apiŋo Anutu täŋo yäpätägak epän täkta yäwani ukeŋo ahätak. Bureni, Anutu intäjukun-inik itak unitä kehäromini kwawak pewän ahätak.

Ba unitäŋo iwoyäwani Kristo u apiŋo wäpi biŋam kwawak pewän ahätak.

Wisiknin! Äma waki kepma bipani Anutu iŋamiken notniyeta yäŋpäŋ-yabäŋ yäwat man yäwani ukeŋo kunum gänaŋ nanik yeŋtäreŋ maŋpäŋ äpmotak.

11 Bureni-inik! Notniyetä äma waki täŋo kehäromi yäpmäŋ äpuŋo uwä, Tom Bätaki täŋo nägäri unitäŋo kehäromi terak, ba Anutu täŋo man bureni, gwäk pimiŋpäŋ yäŋahäŋtäŋ kuŋkuŋo uterak kehäromini yäpmäŋ äpuŋ.

Täŋkaŋ Anututa nadäŋpäŋ gupi iniŋ kirekta nämo iyap taŋkuŋ.

12 * Uita kunum gäk, ba imaka gäkä terak itkaŋ u kuduŋtagän oretoret pähap nadäkot!

Upäŋkaŋ kome gwägu, ek butewaki pähap nadäkon! Imata, äma waki, ekken äreŋkuko itak. U kadäni keräpigän irayäŋ täyat yäŋ nadäŋpäŋ kokwawak pähap nadätak!

13 Täŋpäkaŋ gämoktä kunum gänaŋ nanik näwat kireŋpewä kome terak äpätat yäŋ nadäŋpäŋ koki

* 12:10: Jop 1:11; Sek 3:1 * 12:12: Ais 44:23; Ais 49:13

wawäpäŋ webe, nanak ämani bäyaŋkuko u urayäŋ iwatkuk. ¹⁴ * Ude täŋirän webe nanak bäyaŋkuko unita siäŋ pähap täŋo piri imä penkaŋ gämok waki u kaŋumuntaŋ piäŋ kome jopi-ken kuŋkuk. Kome uken säkgämän irirän watäni it yäpmäŋ kuŋirä obaŋ yarakubä täŋkaŋ äneŋi obaŋ kubä moräki tärekta yäwani. ¹⁵ Täŋpäkaŋ gämok unitä webe u utta ume dapuri meni-ken ume tokät täkaŋ ude abäŋkaŋ webe u urayäŋ täŋkuk. ¹⁶ Täŋirän webe u täŋkentäkta kometä aŋeŋpäŋ ume pähap, gämok meni gänaŋ nanik äbuko u kudup kämän äpmonkuŋ. ¹⁷ * Kometä ude täŋirän gämok u koki wawäpäŋ webe unitäŋo nanakiye ätuken ämik pewän ahäkta kuŋkuk. Webe unitäŋo nanakiye u Anutu täŋo man buramiwani ba Jesutä man bureni yäŋahäk täŋkuko unita nadäkinik täŋpani.

¹⁸ Ude täŋkaŋ gämok pähap u gwägu pomi-ken itkuk.

13

Tom umuri pähap yarä ahäŋkumän

¹ * Eruk u yabäŋkaŋ äneŋi kubä ŋode kalgän täŋkut. Tom pähap kubä gwägu pähap gänaŋ ahäŋirän kaŋkut. U gwäki 7, joŋani 10. Täŋkaŋ joŋani kubäkubä terak äma ärowani täŋo gwäpätä itkuŋ. Täŋkaŋ damani kubäkubä terak Anututa yäŋärok man kudän täwani. ² * Täŋpäkaŋ tom uwä tom komigämän kubä wäpi lepat udewani. Täŋkaŋ kuroŋi uwä tom taŋi kubä wäpi bea unitäŋo kuroŋi udewani. Täŋ, meni uwä laion meni bumik. Unitä

* **12:14:** Dan 7:25, 12:7   * **12:17:** Rev 11:7, 14:12   * **13:1:** Rev 12:3; Rev 17:3,7-12   * **13:2:** Dan 7:4-6

ahänjirän gämok pähap gwägu gägäni-ken itkuko unitä iniken kehäromi, wäpi binjam ba komeni, tom pähap unita iminjuk.

³ * Tänpäkaŋ tom pähap unitäŋo gwäki kubä utpewä kumbuko upänkaŋ paräm gwäki-ken tokneŋpäŋ tägaŋkuko u bärämi pen itkuk. Täŋkaŋ tom pähap u kaŋpäŋä komeŋ ämawebe kuduptagän kikuŋtpäŋ jäkjäk yamäŋpäŋ iwarän täŋkuŋ. ⁴ Iwarän täŋpäŋ iniŋ oretpäŋ yänkuŋ; Wära, tom inidewani kubä käkamäŋ yäk. Netätä ukät täga ämiden? Ude yänkaŋ gämok pähap u imaka, udegän iniŋ oretkuŋ, tom pähapta kehäromini iminjukoko unita.

⁵ * Eruk, tom pähap u iniken wäpi yäpmäŋ äronpäŋ Anutu yänärok iwet yäpmäŋ kukta, ba komeŋ ämawebeniye yabäŋ yäwatta komepak 42 ude iniŋ kirewani. ⁶ U Anutu wäpi, Anutu täŋo komeni, ba Anutu täŋo kudupi ämawebeniye kunum gänaŋ itkaŋ u yänärok pähap yäwet täŋkukonik. ⁷ * Täŋkaŋ kudupi ämawebe ukät ämik täŋpäŋ kehäromi yäpmäŋ äpäkta kehäromi imani. Tänpäkaŋ ugän nämo. Ämawebe äbori äbori, komeni komeni, man kotäk mebäri mebäri yäwani ba gupi mebäri mebäri u yabäŋ yäwatta kehäromi yäpuk. ⁸ * Tänpäkaŋ komeŋ ämawebe kuduptagän bumiktä wäpi api iniŋ oretneŋ. Ämawebe tom pähap u iniŋ oretnayäŋ täkaŋ uwä kunum kenta kome nämo pewän ahänjirän wäpi irit kehäromi täŋo wäpi tawaŋ terak nämo kudän täwani u. Täŋkaŋ

---

* **13:3:** Rev 17:8

* **13:5:** Dan 7:8,25; Dan 11:36; Rev 11:2

* **13:7:** Rev 11:7

* **13:8:** Sam 69:28; Rev 3:5, 5:6; Rev 17:8;

Rev 20:12,15, 21:27

irit kehäromi täŋo wäpi tawaŋ u Tom Bätakitä ini kudän täwani.

⁹ Eruk, in jukujin nikektä man ŋo ket nadäkot;

¹⁰ * Äma kubä komi yot gänaŋ itta biŋam yäwani täŋpänä, komi yot gänaŋ bureni api irek.

Ba äma kubä äma kerä terak kumäkta biŋam yäwani täŋpänä, äma kerä terak bureni api kumbek.

Mebäri unita kudupi ämawebetä kehärom täŋpän nadäkiniki nämo pewä putäreneŋ.

¹¹ Eruk u kaŋpänä tom pähap kubä äneŋi kaggän täŋkut. U kome gänaŋ naniktä abuk. Joŋani yarä, api äbani, sipsip nanaki täŋo udewani upänkaŋ man kotäki uwä äriŋ täŋo kotäk ude. ¹² Täŋpäkaŋ tom u tom intäjukun ahänjirän kaŋkuro u injamiken itkuk. Täŋkaŋ tom yarä unitäŋo kehäromini uwä mebäri kubägän. Kehäromini uterak peŋ yäwet-pewän kome ämawebe kuduptagän tom intäjukun ahäwani, paräm bäräm nitek u iniŋoret täŋkuŋonik.

¹³⁻¹⁴ * * Täŋkaŋ tom intäjukun ahänjkuko u dubiniken itkaŋ kudän mebäri mebäri u täkta kehäromi imani udegän täk täŋkukonik. Kudän kubäwä, ämawebe kaŋjä kädap mebet kunum gänaŋ nanik täŋpewän äpäk täŋkukonik. Kudän udewani terak täŋyäkŋat-pewän ämawebetä tom pähap intäjukun ahänjirän uräkaŋ nämo kumbuko u iniŋoret täŋkuŋonik. Täŋpäkaŋ kudän kudupi udewani täŋkaŋ ämawebe ŋode peŋyäwet täŋkukonik; In tom u oraŋ imikta yäwik kubä täŋ imut yäk. ¹⁵ * Ude yäwet-pewän täŋjä tom mäden ahänjkuko

---

* **13:10:** Jer 15:2, 43:11; Mat 26:52; Rev 14:12   * **13:13-14:** Mat 24:24; 1Kin 18:24-39   * **13:13-14:** Lo 13:1,4; Rev 19:20   * **13:15:** Dan 3:4-6

u kehäromi ŋode täkta imani nitek; Meni won piänpewän äpmonjirä yäwik u wareŋ tänpäŋ man ŋode yänkuk; Äma näk nämo naniŋ oretnayäŋ täŋo uwä kumäŋ-kumäŋ api däpet yäk.

¹⁶ Tänpäkaŋ ugän nämo. Tom pähap mäden ahänkuko u komi ämaniye yäwet-pewän ämawebe ärowani ba äpani, jäwäri ba tuŋum ikek, watä epän tänpäni ba wäpi biŋam ikek u kudup yepmäŋitpäŋ keru bure käda terak ba damani terak kudän kubä däpmäŋ gatänkuŋ. ¹⁷ * Ude täŋirä äma kudän udewani nitek nämowä ketem tuŋum kubä täga suwanaŋi nämo, ba äma kubätä äma uken tuŋum täga suwanaŋi nämo. Tänpäkaŋ kudän uwä tom pähap unitäŋo wäpi ba wäpi täŋo namba. ¹⁸ Tänpäkaŋ äma nadäk-nadäk ikektä kudän ŋonitäŋo mebäri täga nadäwän täreneŋ. Namba damani-ken däpmäŋ gatäwani u äma kubä täŋo wäpi. Namba uwä 666.

14

Tom Bätaki-kät ämawebeniye täŋo man

¹ * U kaŋpäŋä äneŋi dapun tänpäŋ Tom Bätaki Saion pom terak irirän kaŋkut. Saion pom terak irirän ämawebe 144,000 Tom Bätaki-kät Nani täŋo wäpi kudän, damani terak kudän täwani unitä it-gwäjiŋ irirä yabänkut. ² * U yabänpäŋ gera kubä kunum gänaŋ ume tokätkaŋ mämä yäk täkaŋ ude, ba iromäntä mämä kuŋayäk täyak ude yänjirän nadänkut. Ba man kotäk u ämatä wagäm säkgämän

* **13:17:** Rev 14:9,11; Rev 16:2, 19:20; Rev 20:4
3:12, 7:3,4 * **14:2:** Ese 1:24, 43:2; Rev 1:15, 19:6

* **14:1:** Rev

utpän kap tek täkaŋ ude nadänkut. ³ * Täŋpäkaŋ ämawebe 144,000 uwä Ekäni-kät imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 ukät äma ekäni 24 u inamiken itkaŋ kap kodaki kubä teŋkuŋ. Ämawebe 144,000 Anututä komen ämawebe u bämopi-ken nanik yämaŋkutkuko unitägän kap u tekta mebäri nadänkuŋ, päke ukät nämo. ⁴ * Uwä äma kubokäret nämo täŋpani, kudupi siwoŋigän kuŋarani u, ba Tom Bätakitä deken kwänä ugän iwarani u. Ämawebe u Tom Bätakitä komen ämawebe bämopi-ken nanik suwaŋpäŋ inita biŋam yämagurani. Uwä äbot intäjukun Anutu ba Tom Bätakitä ini yäniŋ oretta biŋam iwoyän yepmaŋpani u. ⁵ * U kuräki-inik, meni-ken jop manman kubä nämo ahäwani.

Aŋero yaräkubätä man yänahänkuŋ

⁶ Eruk äneŋi aŋero kubä kunum terak piän kuŋirän kaŋkut. Aŋero u Manbiŋam Täga tärek-täreki nämo u yäpmän kuŋatkaŋ ämawebe äbori äbori, komeni komeni, mani kotäk mebäri mebäri yäwani ba gupi mebäri mebäri gera terak ŋode yänahänpäŋ yäwetkuk; ⁷ * In Anututa umuntaŋpäŋ wäpi biŋam yäpmän akuwut! Anututä ämawebe yäpmän danik-danik kadäni keräp täyak yäk. Unita Anutu kunum kenta kome, gwägu pähap ba ume dapuri yäwän ahänkuŋo u iniŋ orerut!

⁸ * Täŋjirän äneŋi aŋero kubätä noripaki u iwatpäŋ ŋode yänkuk; Wisikinik! Babilon yotpärare paot-inik täyak. Yotpärare u mäheŋi

* **14:3:** Sam 149:1; Ais 42:10; Rev 5:9, 7:4 * **14:4:** Efe 5:27

* **14:5:** Sam 32:2; Sef 3:13 * **14:7:** Rev 10:6 * **14:8:** Ais 21:9; Jer 51:7,8; Rev 17:2, 18:2,3

komeni komeni kubokäret wain ume komi nitek yepmäŋ towiŋtäŋ kuŋatkuko ubayäŋ yäk. ⁹⁻¹⁰ *

* Ude yäŋirän äneŋi aŋero kubätä noripak yarä yäwatpäŋä gera terak ŋode yäŋkuk; Äma kubätä tom pähap u ba yäwiki u yäniŋ oretpäŋ wäpi kudän damani ba keriken yäpayäŋ täko uwä Anutu täŋo kokwawaki umuri pähap unitä, ume komigämäntä-yäŋ iŋtäyiŋirän api nadäwek. Ähan nämo api nadäwek yäk. Nämoinik, Tom Bätakikat kudupi aŋeroniye iŋamiken kädäp komigämän ba mobä kädäp ikektä-yäŋ iŋtäyiŋ yäpmäŋ api ärowek yäk. ¹¹ * Täŋpäŋ kädäptä äma udewani komi yewayäŋ täyak unitäŋo gupeni paot-paori nämo api ärowek. Bureni-inik, äma tom pähap u ba yäwiki yäniŋ oretpäŋ wäpi kudän damani ba keriken yäpnayäŋ täŋo uwä mäniŋ kubä yäpmäkkät nämo, komigän pen api nadäŋ yäpmäŋ äroneŋ yäk. ¹² * Eruk mebäri unita kudupi ämawebetä kehärom taŋpäŋ Anutu täŋo man buramiŋpäŋ nadäkiniki Jesuken pek täkaŋ uwä nämo pewä putäreneŋ.

¹³ * Täŋpäkaŋ äneŋi kunum gänaŋ gera kubä ŋode yäŋirän nadäkgän täŋkut; Man ŋo kudän tä yäk. Yäput penpäŋ apiŋonitä ämawebe Jesuta nadäkinik täŋpäŋ kumnayäŋ täkaŋ uwä oretoret terak it täkaŋ. Ude yäŋirän Munapiktä ŋode yäŋkuk; Man u bureni yäyak yäk. Äma Jesuta nadäkinik täŋpäŋ kumnayäŋ täkaŋ u komi epän kome terak itkaŋ täŋkuŋo u penpäŋ säkgämän kwikinik api itnen

* **14:9-10:** Rev 13:12-17 * **14:9-10:** Stt 19:24; Sam 11:6, 75:8; Ais 51:17,22; Jer 25:15; Ese 38:22; Rev 15:7, 16:19; Rev 19:20, 20:10; Rev 21:8 * **14:11:** Ais 34:10; Rev 13:12-17; Rev 19:3 * **14:12:** Rev 12:17, 13:10 * **14:13:** 1Ko 15:58; Hib 4:10

yäk. Imata, täktäki säkgämän u nitek bok api kunen yäk.

Kome terak ketem puget-puget kadäni

¹⁴ * Tänpäkan näk äneni dapun tänjira uterakgän gubam paki ahänkuk. Gubam uterak äma kubä Äma Bureni-inik unitäno inam dapun bumik unitä manjit itkuk. Äma unitäno gwäki terak äma ärowani täno gwäpä, golpäŋ tänpäni. Keriken päip komigämän kubäpäŋ injit itkuk. ¹⁵ * Ude injitkaŋ irirän kunum täno kudupi yot gänaŋ nanik aŋero kubätä äpänpäŋ aŋero gubam terak itkuko u gera terak node iwetkuk; Kome terak epänka-ken ketem bureni puget-puget kadäni ahätak ubayäŋ. Unita gäk päipka yäpmän päpmo kome terak ketem bureni däpmänpäŋ yäpmän yäk. ¹⁶ Ude yäwänä, eruk äma gubam terak itkuko unitä päipi wepmätpäŋ ketem bureni kome terak itkuŋo u kudup madänpäŋ yäpuk.

¹⁷ Ude tänpänkaŋ kunum täno kudupi yot gänaŋ nanik aŋero kubätä päip, meni komigämän injitkaŋ äpuk. ¹⁸ * Äpänjirän aŋero noripaki kubätä alta terak naniktä äpuk. Aŋero u uwä kädäpta watäni irani. Unitä noripaki päip komigämän injitkuko unita gera node yänkuk; Kome terak wain mujipi gämäneŋ morekaŋ. Unita gäk päipka unitä kome terak wain bureni madänpäŋ yäpmän yäk. ¹⁹⁻²⁰ * Ude yäwänä aŋero noripaki unitä kome terak wain bureni kudup madänpäŋ yäpmän päŋku Anutu kokwawaki täno gäpe pähap yotpärare mädeni

* **14:14:** Dan 7:13   * **14:15:** Jol 3:13   * **14:18:** Jol 3:13

* **14:19-20:** Ais 63:3; Kra 1:15; Rev 19:15

käda itkuko u gänäŋ pewän äpmonkuŋ. Pewän äpmonpöpäŋ yeŋ kākärirän nägät pähap kubä äpuk. Äpäŋpäŋ gwägu pähap äworeŋkuk, kukŋitä kukŋi udu 300 kilomitas bumik. Ba kəronji, hos täŋo kuroŋi-ken umunitä päŋaba geŋi terak bumik tokŋeŋkuk.

15

Komi bäräpi paotpaot täŋo manbiŋam

¹* Täŋpəkaŋ kunum terak kudän kudupi pähap, inipärik kubä äneŋi ŋode ahäŋirän kaŋkut; Aŋero 7tä imaka umuri 7 tärek-tärek kerik-ken injit itkuŋ. Tärektärek yäyat uwä imaka umuri u ahäwä täreŋirä Anutu täŋo kokwawak imaka, kadäni ugän ahäwän tärekta yäwani. ²⁻³* * Täŋpəkaŋ gwägu kubä kaŋkuro uwä kwawanigän, ijiwä tumän-kuk, kädäp mebet-kät awähurani bumik kaŋkut. Täŋpäŋ ämawebe mäyap gwägu unitäŋo pomi-ken itkuŋ. Uwä ämawebe tom pähap ba yäwiki ba unitäŋo wäpi täŋo namba kehärom täŋpäŋ mäde ut yämiŋkuŋo u kuduptagän. Itkaŋ wagäm, Anututä yämiŋkuko u injitpäŋ Anutu täŋo watä epän äma Moses ba Tom Bätaki, yarä unitäŋo kap ŋode teŋkuŋ;

O Ekäni Anutu täŋpəmorek, gäk epän ärowani pähap, tägagämän-inik kubä täk täyan. Äma komeni komeni unitäŋo Ärowani Pähap, gäkŋo kädət u siwoŋi bureni-inik.

---

* **15:1:** Wkp 26:21; Rev 15:6-7 * **15:2-3:** Rev 4:6, 5:8 * **15:2-3:** Kis 15:1; Rev 11:17, 16:7; Sam 92:5; Sam 139:14; Sam 145:17

4 * Ämawebe kuduṅtagän api oraṅ gamineṅ. Ba äma kubätä wäpka biṅam nämowä nämö api ganiṅ oretneṅ.

Gäk kubä-tägän siwoṅi ubayäṅ. Unita ämawebe komeni komeni gäkken äbäṅpäṅ gukut imäpmok täṅ gamut!

Täṅpäkaṅ gäk yäpmäṅ danik-danik epän bureni täṅjiri mebäri kwawak ahäk täyak.

Kap ude teṅirä nadäṅkut.

5 * Täṅpäkaṅ näk dapun täṅpäṅ kunum gänaṅ Anutu täṅo yottaba, kudupi yot unitäṅo yäma tumäṅirän kaṅkut. 6 * Tumäṅirän aṅero 7, imaka waki umuri-inik 7 u yot gänaṅ nanikpäṅ yäpmäṅ äpuṅ. Aṅero u teki paki, ägo wabiwani. Täṅkaṅ meran golpäṅ täṅpanipäṅ kupäṅi-ken meran täṅkuṅ. 7 * Äpäṅirä imaka kuṅat-kuṅat ikek 4 ukät nanik kubätä aṅero 7 gäpe golpäṅ täṅpani 7 ude yämiṅtäṅ kuṅkuk. Gäpe u gänaṅ Anutu irit paot-paori nämö unitäṅo kokwawakitä tokṅeṅ patkuk.

8 * Täṅpäkaṅ kudupi yot gänaṅ Anutu peṅyäneki ba kehäromini, gupe bumik unitä tokṅeṅpäṅ patkuk. Täṅkaṅ aṅero 7tä imaka waki umuri-inik 7 u täṅpewä nämö ahäṅ moreṅirän yot gänaṅ ärokärok täṅo kädet täṅpipiṅkuk.

16

Anutu täṅo kokwawakita man

---

* 15:4: Jer 10:6-7; Sam 86:9   * 15:5: Kis 38:21   * 15:6: Rev 15:1
 * 15:7: Rev 14:10   * 15:8: 1Kin 8:10-11; Ais 6:4; Ese 44:4

1 * Ude ahäwänkaŋ kudupi yot gänaŋ naniktä gera kubä ŋode ahäŋirän nadänkut. U aŋero 7 ŋode yäwetkuk; In gäpe 7 u yäpä äreyäŋirä Anutu täŋo kokwawak kome terak umu piwä äpmonput yäk. 2 * Ude yäŋirän aŋero namba 1 unitä ini gäpe gänaŋ nanik kome terak piwän kuŋkuŋ. Piwän kuŋirä tom pähap täŋo wäpi kudän ikek ba yäwikita gukut imäpmok täŋ imani ämawebe u gupi terak umetumet paräm taräki komigämän u ahäŋ yämiŋkuk. 3 * Täŋpäkaŋ aŋero namba 2 unitä iniken gäpe yäpän äreyäŋirä gwägu pähap gänaŋ äpmonkuk. Äpmonirän gwägu pähap u tabä nägät bumik äworeŋkuk. Ude äworeŋirän gwägu pähap gänaŋ tom kudup kumbuŋ.

4 * Täŋpäkaŋ aŋero namba 3 unitä gäpeni gänaŋ nanik piwän kuŋirän ume taŋi täpuri kudup nägät äworeŋkuŋ. 5 * Ude täŋirän aŋero kubä ume watä irani unitä Anutu ŋode iwerirän nadänkut; Siwoŋi kuräki itkunonitä itan, Äma waki täŋpani ŋonita kowata yämitan u siwoŋi täyan.

6 * Äma ŋonitä kudupi ämawebe ba profet ämakaye däpmän-pewä nägät piŋkuŋo unita kowata nägät yepmän towiŋiri näkaŋ u tägatak.

7 * Ude yäŋirän altatä man ŋode yänkuk; Bureni-inik! Ekäni täŋpämerek mähemi, momita kowata däpmän tärek täyan u siwoŋi-inik, täga täyan.

---

* **16:1:** Ais 66:6; Rev 16:17; Sam 69:24; Jer 10:25; Sef 3:8 * **16:2:**
 Kis 9:10; Lo 28:35; Rev 13:12-17 * **16:3:** Kis 7:17-21 * **16:4:**
 Sam 78:44 * **16:5:** Sam 119:137; Rev 1:4 * **16:6:** Sam 79:3;
 Ais 49:26 * **16:7:** Sam 19:9; Rev 15:3, 16:14; Rev 19:2

8 Ude täŋpäkaŋ aŋero namba 4 unitä gäpeni gänaŋ nanik piŋpewän edap terak äpmonŋkuk. Edap terak äpmonŋirän edaptä kädäp bumik äma ijikta kehäromi yäpuk. ⁹* Edap kädäp ikek yeŋirän äma uwä komi bumta nadäŋpäŋ imaka umuri unitäŋo mäheŋi Anutu, man wakiwaki yäŋpäŋ ibeŋkuŋ. Ude täŋkuŋo upäŋkaŋ bänepi sukurenpäŋ Anutu iniŋ oretta bitnäŋ-inik täŋkuŋ.

10 * Täŋpäkaŋ aŋero namba 5 unitä gäpeni gänaŋ nanik piŋpewän tom pähap täŋo maŋirani bägup uterak äpmonŋpäŋkaŋ komeni kudup pit kubägän bipmäŋ utkuk. Bipmäŋ urirän äma ätu komigämän nadäŋtäŋgän meberi naŋ däŋneŋkuŋ.

11 * Täŋpäkaŋ äma u komi nadäŋkuŋo unita, ba paräm gupi-ken tokneŋkuŋo unita Anutu man wakiwaki yäŋpäŋ ibeŋkuŋ. Ude täŋkuŋo upäŋkaŋ bänepi sukurenpäŋ irit kuŋat-kuŋari waki u nämo peŋkuŋ.

12 * Täŋpäkaŋ aŋero namba 6 unitä ini gäpeken nanik piwän äpmonŋirän Yufretis umetä kawuk taŋkuk. Umetä ude kawuk taŋirän äma ärowani ärowani ba komi ämaniye bok, edap abani käda naniktä äbäŋta kädet tumäŋ yämiŋkuk. ¹³Täŋpäkaŋ näk kaŋira gämok pähap u meni gänaŋ nanik, ba tom pähap u meni gänaŋ, ba profet jopi u meni gänaŋ nanik mäjo yaräkubä wirit bumik unitä abuŋ. ¹⁴* Mäjo uwä Satan täŋo watä epän täŋpani unitäŋo mäjo wära. Uwä kudän kudupi täkta kehäromi pat yämani. U komeni komeni unitäŋo

* **16:9:** Rev 9:20-21; Rev 16:21

* **16:10:** Kis 10:22; Ais 8:22

* **16:11:** Rev 9:20-21; Rev 16:21

* **16:12:** Ais 11:15; Jer 50:38

* **16:14:** Rev 16:7; Rev 19:6,15,19

äma ärowani peŋ yäwet-pewä Anutu Täŋpämerek Mähemi unitäŋo kadäni pähapken äbänkaŋ ämik api täneŋ.

15 * Unita ket ɲode nadäwut! Näk iwantä-yän bäränek-inik api ahän tamet yäk. Unita äma kubä morän kuŋarira nabäneŋ yän nadänpän kodak itpän tekita watäni irek. Ude täŋpayän täko unita nadänjira gäripi nitek täyak yäk.

16 * Täŋpäkaŋ mäjo wära yaräkubä unitä komeni komeni täŋo intäjukun äma yänpäbä kubä-kengän yepmaŋpäpän kome kubä wäpi Amagedon yän iwerani uken käbeyä täŋkuŋ. 17 * Käbeyä täjirä aŋero namba 7 unitä gäpeni gänaŋ nanik kwarut yäbatkuk. Kwarut yäbattän kuŋjirän Ekäni täŋo maŋirani bägup kudupi yot gänaŋ itkuko u gänaŋ nanik gera kubä ɲode ahänjirän nadänkut; U täretak!

18 * Ude yäwänkaŋ yäpä, iromän mämä pähap ba yän urum-urum ahänkuk. Ahänjirän kenän pähap kwaiŋkuk. Kenän u bian ämatä kome terak irirä kwaiwani u kudup yärepmi moreŋkaŋ umuri pähap kubä kwaiŋkuk. 19 * Kwaiŋpewän Babilon yotpärare imätpäŋ yaräkubä ahänkuŋ. Täŋpäkaŋ guŋ ämawebe komeni komeni unitäŋo yotpärare uwä paot moreŋkuŋ. Bureni, Anututä Babilon yotpärare täŋo täktäki wakita nadäwän wawäpän kokwawaki täŋo ume komi nitek yämän naŋ paotkuŋ. 20 * Ude täŋpänkaŋ gwägu pähap bämopiken kome täpuri, ba pom käronji käronji uken-uken

---

* 16:15: Rev 3:3,18   * 16:16: Het 5:19; Sek 12:11   * 16:17:
 Rev 16:1   * 16:18: Rev 4:5   * 16:19: Rev 14:10   * 16:20:
 Rev 6:14

udegän paot moreŋkuŋ. ²¹ * Ba kunum gänaŋ nanik iwän mim mobä pähap bumik unitä maŋpäŋ äma däpmäŋ täyon Anutu man wakiwaki yänpäŋ ibeŋkuŋ. U imata, iwän mim ikek taŋkuko uwä umuri pähap, äma kumäŋ-kumäŋ däpmäkta.

17

Kubokäret webe tom gämäni terak maŋitkuk

¹ * Eruk, aŋero gäpe 7 u yäpmäŋ kuŋatkuŋo u kubätä näkken äbänpäŋ man ŋode näwetkuk; Äbäŋkaŋ ka! yäk. Kubokäret webe pähap ume mäyap terak maŋit täyak uwä kowata ahäŋ imayäŋ täyak u gäwoŋärewa ka! ² * Webe unitä intäjukun äma ärowani komeni komeni uken-uken nanikkät gäripini däpmäŋ tärek taŋkuŋ. Ba äma komeni komeni naniktä webe ukät kubokäret tänpäŋ ämatä ume naŋkaŋ täŋguŋguŋ täk täkaŋ ude taŋkuŋ. ³ * Ude näwerirän Munapiktä näk magätpäŋ kome jopi kubäken nämagut yäpmäŋ kuŋkuk. Tänpäkaŋ uken webe kubä kaŋkut. U tom pähap gämäni kubä terak maŋit itkuk. Tom pähap uwä gupi terak Anutu wäpi yäpmäŋ äpäkta man waki mebäri mebäri kudän täwani. Täŋkaŋ tom unitäŋo gwäki 7, joŋani 10. ⁴ * Täŋ, webe tom uterak maŋitkuko uwä tek gämäni gwagäri udewanipäŋ gupi säkgämän uwäk taŋkuk. Täŋkaŋ epmäget mebäri mebäri upäŋ meran taŋkuk. E, kerikenä gäpe kubä golpäŋ täŋpani upäŋ inŋit itkuk. U gänaŋ kaŋgärip ba nadäŋ gärip ba imaka wakiwaki unitä tokŋeŋpäŋ patkuk.

* **16:21:** Kis 9:24; Rev 11:19; Rev 16:9,11 * **17:1:** Jer 51:12-13;

Rev 17:15 * **17:2:** Ais 23:17; Rev 14:8 * **17:3:** Rev 13:1

* **17:4:** Jer 51:7; Rev 18:16

5 * Dämani terak wäpi kudän mebäri nitek, käbop nanik ñode kudän täwani;

BABILON PÄhap
KUBOKÄret TÄŋpani TÄŋo MINi,
BA KOMENI KOMENITÄ KUDÄn TARÄki TARÄki
TÄŋpani
UNITÄŋo MINi NÄk UBAYÄŋ.

6 * TÄŋpÄŋ ñode kaŋkut; Webe u kudupi ämawebe, Jesu täŋo manbiŋam yÄŋahÄŋirÄ däpmÄŋ-pewÄ kumbani täŋo nägät wain ume ude gÄripi nitek näŋtÄŋgÄn tÄŋguŋguŋ taŋirÄn kaŋkut. Ude kaŋpÄŋ nadÄwÄtÄk taŋi tÄŋpÄŋ jäkjÄk yÄŋkut.

Tom gwäki 7 unitÄŋo man

7 * JÄkjÄk yÄŋira aŋero unitÄ ñode näwet yabÄŋkuk; Imata nadÄwÄtÄk tÄŋpÄŋ jäkjÄk yÄyan? NÄk webe ñonitÄŋo mebäri, ba tom pähap gwäki 7, joŋani 10 unitÄ kotan imitak ñonitÄŋo mebäri gÄwera nadÄ yÄk. 8 * Tom pähap käyan u bian-inik itkuk. UpÄŋ apiŋo nämo itak, kumbuk yÄk. KämiwÄ awaŋ käroni boham-ken naniktÄ äyÄŋutpeŋ äneŋi äbÄŋkaŋ paotpÄŋ paot-inik täkta api kwek. TÄŋpÄkaŋ bian itkukopÄŋ apiŋo nämo itak, ba äneŋi kodak taŋpeŋ api äbeko unita komen ämawebetÄ kaŋpÄŋ nadÄwÄtÄk bumta api täneŋ. Ämawebe nadÄwÄtÄk tänayÄŋ täŋo uwÄ wäpi kudän kome ahÄŋkuk-kentÄ it päbÄ apiŋo irit kehÄromi täŋo wäpi tawaŋ terak nämo kudän täwani.

9 Ude yÄŋpÄŋ näwetkuk; Man ñowÄ äma nadÄwÄ tärewanitÄ nadÄnaŋi. Gwäki 7 uwÄ, pom 7 webe unitÄ uterak maŋit täyak. 10 Ba gwäki 7 u intÄjukun

* 17:5: Rev 14:8 * 17:6: Rev 18:24, 19:2 * 17:7: Rev 13:1

* 17:8: Dan 12:1; Rev 11:7, 13:8

äma ärowani 7. Ukät nanik äma ärowani 5 u paotkuŋ. Täŋ, kubä itak ŋo yäk. Ittäŋgän äneŋi kubä api ahäwek. Ahäŋpäŋ kadäni keräpi-inik kuŋarekta yäwani. ¹¹ Täŋpäkaŋ tom pähap bian itkuko u apiŋo nämo itak unitä äma ärowani 7 unitäŋo tawaŋ terak yäpurärätpäŋ namba 8 ude api täŋpek. Ahäŋpäŋ paotpaot täŋo yotpärare-ken api äpmonpek.

¹² * Täŋpäkaŋ joŋani 10 yabätan uwä, intäjukun äma ärowani 10gän yäk. Unitä kaŋiwat epän täkta kehäromi nämo yäpani yäk. Kämi uyaku, epäni yäput peŋpäŋ tom pähap ukät kadäni keräpi-inik, aua kubägän ude, kaŋiwat epän täkta kehäromi api yäpneŋ yäk. ¹³ Täŋkaŋ u kudup bänep nadäk-nadäki kubägän peŋpäŋ tom pähap unitäŋo epän täŋkehärom takta wäpi biŋam ba kehäromini iniken iniken kudup unitagän api imineŋ. ¹⁴ * Täŋirä Tom Bätaki-kät ämik api pewä ahäneŋ yäk. Ämik pewä ahäŋirä Tom Bätakitä kehärom taŋpäŋ däpmäŋpäŋ kehäromini api yäpmäŋ äpek. U imata, Tom Bätaki unitägän äma ärowani täŋo ärowani intäjukun ba ekäni täŋo ekäni intäjukun yäk. Täŋkaŋ inigän nämo api täŋpek. Nämo, ini iwaräntäkta iwoyäwani, ämawebe yäpmäŋ daninpäŋ yepmaŋpäŋ nadäŋ imikinik täk täkaŋ u Tom Bätaki-kät itkaŋ ämik täŋpäŋ iwan unitäŋo kehäromi api yäpmäŋ äpneŋ yäk. Aŋerotä man ude näwetkuk.

Webe ukeŋonitäŋo manbiŋam

¹⁵ * Ude näwetpäŋ äneŋi ŋode näwetkuk; Kubokäret webe ume mäyap terak maŋjirirän käyan? Ume mäyap uwä äma äbori äbori, komeni

* **17:12:** Dan 7:24   * **17:14:** 1Ti 6:15   * **17:15:** Ais 8:7; Jer 47:2

komeni uken nanik, äma gupi injam dapun inigän inigän, ba man kotäk mebäri mebäri yäwani. ¹⁶ * Täŋkaŋ joŋani 10 yabätan ukät tom pähap unitä kubokäret webe u kokwawak nadäŋ imiŋpäŋ tek yäŋopmäŋ imiŋkaŋ tohari gupi naŋpäŋ kädäp pewä päŋku api ijiwek. ¹⁷ Uwä jop nämo api ahäwek. Nämo, Anututä ini nadäk tawaŋ peŋkuko u bureni ahäkta bänepi peŋ yäwet-pewän bänep kubägän täŋpäŋ tom pähapta watä epän api täŋ imineŋ. Watä epän täŋ imiŋ yäpmäŋ kuŋtäko man Anututä yäŋkuko u bureni ahäŋirän api penenŋ yäk. ¹⁸ Täŋpäkaŋ webe käyan uwä yotpärare pähap, komeni komeni täŋo intäjukun äma ärowanita intäjukun täŋ yämik täyak u yäk.

18

Webe pähap Babilon u waŋkuk

¹ Eruk ude käwa tärewäpäŋ äneŋi aŋero kubä kunum gänaŋ naniktä äpäŋirän kaŋkut. U ämawebe yabäŋ yäwatta wäpi biŋam ärowani niked. Täŋkaŋ peŋyäneki pähaptä peŋyänepirän kome terak kepma pähap ude täŋkuk. ² * Täŋpäŋ gera pähap terak ŋode yäŋkuk;

Wisikinik! Babilon yotpärare pähap ukeŋo paot-inik täyak! Kome u apiŋo mäjo wära täŋo kome ude äworetak. Mäjo wakiwaki ba barak tom käbäŋ täwani näŋpanitä apiŋo kome ŋo korekaŋ.

³ * Imata, komen ämawebe kuduŋtagän webe unitäŋo kubokäret kädetta gäripi pähap

---

* **17:16:** Rev 18:8   * **18:2:** Rev 14:8; Ais 13:21; Ais 34:11; Jer 50:39
* **18:3:** Rev 14:8

nadänkaŋ unitäŋo kädet ugän-inik iwat täŋkuŋ, ämatä wain umeta gäripi nadänpäŋ nanŋaŋ täŋguŋguŋ wakiinik täk täkaŋ ude.

Komeni komeni täŋo intäjukun ämatä webe ukät gäripi däpmän tärek täk täŋkuŋ. Täŋirä webe u mäyäk-kät nämo kädet wakiwaki täk täŋkuko uterak moneŋ ämatä moneŋ bumta wädäk täŋkuŋ.

4 * Näk man ude nadänpäŋ äneŋi kunum gänaŋ nanik gera kubä ŋode yänjirän nadänkut;

Ämawebenaye, in yotpärare u peŋpeŋ äpämaŋ kut! In u täŋkentänpäŋ momi unitä täk täyak udegän täneŋta. In unitäŋo kädet ugän iwatpäŋä imaka umuri-inik ahän imayän täyak udegän ahän tamekta.

5 * Nadäkaŋ? Yotpärare unitäŋo momi buŋät yäpmän kunum gänaŋ ŋo abätak. Täŋpakaŋ kädet wakini unita Anutu nämo guŋtak täyak u nadätak! yäk.

6 * Unita inta kädet waki täŋ tamiŋkuko kowata ähan yäpektawä. Nämo, ätukät uterak waki-inik kaŋ täŋ imut.

Ba täŋguŋguŋ kädet äma ätu yäwoŋäreŋkuko unita kowata täŋpewä webe u täŋguŋguŋ-inik kaŋ täŋpän. 7 * Bian wäpi biŋam, gäripi nikek itkuk. Unita kowata waki iminjirä komi pähap, gäripi terak itkuko udegän kaŋ nadäwän.

* **18:4:** Ais 48:20; Jer 50:8; Jer 51:6,45; 2Ko 6:17 * **18:5:** Stt

18:20-21; Jer 51:9 * **18:6:** Sam 137:8; Jer 50:15,29; 2Te 1:6

* **18:7:** Ais 47:7-9

Imata, webe u inita ɲode yäk täyak; Näk intäjukun webe ude itat yäk. Näk webe kajat nämo, butewaki kubä nämo api nadawet yän yäk täyak.

8* Ude yäk täyak unita imaka waki umuri-inik ɲode api ahän imineŋ; Kumän-kumän, konäm butewaki ba nakta jop irit uken kepma kubägän api ahän imineŋ.

Ude ahän iminirä kädäptä ijinpäŋ api ijin paorek. Imata, Ekäni Anutu, webe unitaŋo täktäki yäpmän danik täyak u kehäromi-inik.

9 * Ijin parirän kädäp gupe ärowän kaŋpäŋ komeni komeni täŋo intäjukun äma, webe ukät gäripi däpmän tärek täŋkuŋo unitä konäm butewaki pähap api täneŋ. 10 * Webeni pähap uwä komi pähap nadän irirän kaŋumuntaŋ päŋku ban itkaŋ api käneŋ. Kaŋkaŋ butewaki man ɲode api yäneŋ; Wära! Wära! Yotpärare pähapnin ɲokeŋo wäyak yäk. Kadäni käroŋi säkgämän gäripi terak it yäpmän äbätängän komi pit kubägän yäpmäntak ɲo yäk.

11 * Ude yänirä moneŋ epän täŋpani komeni komeni naniktä yotpärare unita yänpäŋ konäm butewaki täŋpäŋ butewaki terak api itneŋ. Bute-waki nadänpäŋ ɲode api yäneŋ; Wära! Tuŋumnin netätä suwaŋpäŋ moneŋ api nimek? 12* Täŋpäkaŋ tuŋum tuŋumi wäpi wäpi ɲodepäŋ ämatä suwakta pewä ahänkuŋ; Imaka imaka gol ba siriwapäŋ täŋpani, omäk meran säkgämän, tek säkgämän

* 18:8: Jer 50:34; Rev 17:16

* 18:9: Rev 17:2; Ese 27:30-35

* 18:10: Ese 26:17; Dan 4:30

* 18:11: Ese 27:36 * 18:12:

Ese 27:12,13,22

mebäri mebäri, täbori ba pidämi. Ba päya käbäŋi nitek ätu, ba imaka imaka tom taŋi wäpi elefant unitäno menipäŋ täŋpani. Ba imaka imaka gwäki taŋi, päya kujat ba kapa mebäri mebäri ba mobä säkgämän upäŋ täŋpani ämatä suwakta pewä ahäk täŋkuŋonik. ¹³ Ba päya päham käbäŋi nitek, ketemkät awähutpäŋ näŋpani mebäri mebäri, ba imaka imaka käbäŋi nitek gupi terak ärurani ba imaka kodaki näŋpani ba ijiŋpäŋ näŋpani ämatä suwakta pewä ahäk täŋkuŋonik. Ba tom sipsip, hos ba bu-
limakau, ba imaka ämatä uterak maŋirakaŋ hostä wädäwani u imaka, ämatä suwakta pewä ahäk täŋkuŋonik. Ba ugän nämo, ämapäŋ, tuŋum bumik ämatä moner penpäŋ pen yäpneŋta yäpmäŋ kuŋat täŋkuŋonik. Täŋpakaŋ webe pähap unitä paoränkaŋ netätä tuŋumi u api suwaner?

¹⁴ Täŋpäŋ moner epän täŋpani unitä ŋode api yäner; Babilon, imaka säkgämän säkgämän yabängärip täk täŋkuno u kudup gabäŋ umuntaŋ kuŋ morekaŋ! Äneri täga nämo api yämaguren! yäŋ api yäner. ¹⁵* Ude yäŋpäŋ moner äma tuŋumi yotpärare uken penjä moner yämik täŋkuŋo unitä Nin komi udegän nadäne yäŋpäŋ kaŋ-umuntaŋ päŋku ban api itner. Itkaŋ konäm butewaki täŋpäŋ api itner. ¹⁶* Täŋpäŋ ŋode api yäner;

Wära! Wära! Webenin pähap ŋokerŋo waŋ pätak ŋo yäk. Uwä tek gämäni gwagäri udewanipäŋ gupi säkgämän uwäk täŋkuk. Täŋkaŋ epmäget mebäri mebäri upäŋ meran täŋkaŋ it täyakonik. ¹⁷* Upäŋkaŋ butewaki

* **18:15:** Ese 27:31,36   * **18:16:** Rev 17:4   * **18:17:** Ese 27:27-29

pähap! Tuŋumi säkgämän terak itkuko u pit kubägän waŋ moretak ŋo yäk.

Tänpäkaŋ Gäpe taŋi taŋi yäpmän kuŋarani, Gäpe unitäŋo mähemikät epän ämaniye, ba äma gwägu terak kuŋatpäŋ moneŋ epän täk täkaŋ u kuduptagän ban itkaŋ Babilon api kaŋiwat itneŋ. ¹⁸ * Ban itkaŋ kaŋiwarirä Babilon kädäp ijiŋ patkaŋ gupe äroŋirän kaŋpäŋ gera ŋode api yäneŋ; Yotpärare udewani bian kubä nämo itkuk yäk. ¹⁹ * Ude yänpäŋ butewaki nadänkaŋ keŋkeŋ porinpäŋ gwäki terak ureŋ tänpä ärowäpäŋ konäm api kotneŋ. Konäm kotpäŋ api yäneŋ;

Wära! Wära! Yotpärenin pähap ŋokeno waŋ pätak ŋo yäk. Gwägu terak Gäpe kuŋat täkaŋ unitäŋo mähemitä webe ŋo terak tuŋum mähe mi täŋkuŋ. Upänkaŋ ŋo kawut! Imaka imaka kudup pit kubägän paot morekaŋ yäk. ²⁰ * Unita kunum Gänaŋ it täkaŋ, in oretoret täkot! Ba Anutu täŋo kudupi ämawebeniye, ba profet äbot, epän ämaniye in kudup bänep tägagämän nadäkot! Webe unitä waki täŋ tamik täŋkuko unita Anututä kowata imitak yäk.

²¹ * Eruk u punin terak ŋode kaŋkut; Aŋero kehäromi kubätä mobä bäräpi kubä yäpmän aku maŋpäŋ gwägu Gänaŋ äpmonjuk. Maŋpäŋ äpmonpäŋkaŋ man ŋode yänjuk; Babilon wawän yänpäŋ udegän api maŋpä äpmonneŋ yäk. Maŋpä äpmo paot-inik täŋirän äneŋi nämoinik api käneŋ.

* **18:18:** Ese 27:32   * **18:19:** Ese 27:30-34   * **18:20:** Ais 44:23;

Lo 32:43; Jer 51:48   * **18:21:** Jer 51:63-64; Ese 26:21

22 * Wisikinik! Babilon bämopka-ken wagäm, uhuwep, ba womat terak kap tenjirä mämä äneŋi nämoinik api ahäwek.

Ba bämopka-ken ämatä epän kubä wari nämo api täneŋ. Ba ketem äŋnaŋ täŋuruk-uruk kubä nämoinik täjirä api nadäneŋ. 23 * Täŋkaŋ bämopka-ken topän mebet kubä äneŋi nämo api ijij-yäŋewek.

Ba ämatä webe yäpmäk-yäpmäk wari nämo api ahäwek yäk. Kome jopi äneŋi api äworewen. Moneŋ epän ämakaye täŋo wäpi biŋam komeni komeni kuŋat moreŋkuk. Kuŋat moreŋirän gäkä kon täŋpäŋ ämawebe komeni komeni täŋyäkŋatpewi gäka nadäkinik täŋkuŋ.

24 * Babilon, gäkä profet ba kudupi ämawebe ätu kumäŋ-kumäŋ däpmäŋ-pewi nägäri kädet-ken piwä kuŋkuŋo unita Anutu iŋamiken momi pähap täyan.

Bureni-inik, kome terak äma päke ämatä däpmäŋ-pewä kumäk täkaŋ, eruk momi u kudup-tagän Babilon gäkä terak ärotak yäk.

19

Anutu iniŋ oretna!

¹ Ude nadäŋpäŋä ŋode nadäkgän täŋkut; Kunum gänaŋ ämawebe äbot pähap täŋo mämätä bumik ŋode ahäŋirän nadäŋkut;

---

* **18:22:** Ais 24:8; Ese 26:13   * **18:23:** Jer 7:34, 16:9; Jer 25:10; Ais 47:9   * **18:24:** Jer 51:49; Mat 23:35; Rev 17:6

Anutu iniŋ oretna! Yäpätägak, kehäromi ba penjäjek u kudup Anutunintä mähe mi täyak.

2 * Man epän täk täyak uwä bureni siwoŋi-inik täk täyak. Unita Anututä kubokäret webe, komen ämawebe kuduptagän kädet waki mebäri mebäri yäwoŋärenkuko ukeŋo komi imiŋkuk.

Ba epän ämaniye kumän-kumän däpuko unita Anututä webe u kowata wakiinik imitak.

3* Ude yänpäŋ äneŋi gera terak ŋode yänkuŋ; Ekäni iniŋ oretna! Webe ukeŋo ijiŋ parirän gupeni paot-paori nämo pen api äroŋ irek.

4* Ude yänjirä äma ekäni 24 ukät imaka kuŋat-kuŋat ikek 4 unitä gukut imäpmok täŋpäŋ Anutu, äma ärowani täŋo maŋirani bägup säkgämän-ken it täyak u iniŋ oretpäŋ ŋode yänkuŋ;

U Bureni-inik! Anutu wäpi yäpmän akuna!

5* Ude yänjirä äma ärowani täŋo maŋirani bägup-ken nanik man kotäk kubä ŋode ahänkuk;

Ämawebe Anutunin täŋo mani buramik täkaŋ in kuduptagän iniŋ orerut! Ba äma ärowani äpani Anutu oraŋ imik täkaŋ in kudup iniŋ orerut!

6* Eruk ude nadänpäŋä ämawebe mäyap täŋo mämä nadänkut. Mämä u ume tokätkaŋ mämä yäk täkaŋ ude bumik, ba iromän mämä ude bumik. U ŋode yänjirä nadänkut;

* 19:2: Rev 6:10, 16:7 * 19:3: Rev 14:11 * 19:4: Rev 4:2,10

* 19:5: Sam 22:23; Sam 134:1; Sam 135:1; Rev 11:18 * 19:6: Rev 11:15, 14:2; Rev 15:3, 21:2

Inij oretna! Tənpəmorek, Ekəni Anutunin
intəjukun-inik itpəŋ kaŋiwat epəni təyak.

⁷ Unita nin wəpi biŋam ərowani inij oretpəŋ bənep
pidəm terak oretoret tək təkəna!

Tom Bətaki webeni-kət kerəntək təkta kadəni
ahətək unita Anutu inij oretna!

Tom Bətaki təŋo webenitə əpi kaktə pidəm təyak. ^{8*}
Tek səkgəmən paki-inik imiŋkuko u tənpəŋ
əpiken kuyak.

(Tek paki-inik unitəŋo mebəri u ŋode; Kudən si-
woŋi, Anutu təŋo kudupi əmawebetə tək təkaŋ u.)

⁹ * Təŋirə aŋero unitə ŋode nəwetkuk; Ŋode
kudən tə yək. Əmawebe Tom Bətaki təŋo ərawa-
ken kukta iwoyəwani u səkgəmən, oretoret terak
it təkaŋ! Tənpəŋ əneŋi ŋode yəkgən təŋkuk; Man
yəyat ŋowə Anutu təŋo meni jinom bureni-inik!
yək. ¹⁰ Aŋerotə ude nəwerənə nək gəmori-ken
gukut iməpmok tənpəŋ inij orerayəŋ təŋkut. Təŋira
nəwetkuk; Ude təŋpeno! Nək nəmo naniŋ oreren!
yək. Nək epən əmagən, gək bumikgən, ba notkaye
Jesu təŋo man burenita nadəkinik təŋpani u bu-
mikgən. Unita Anutupəŋ iniŋoret! Imata, Je-
suta man bureni yəŋahək təkaŋ uwə Munapiktə
təŋkentəŋirən yəŋahək təkaŋ. Təŋkaŋ Munapik
unitəgən təŋpewən profettə man bureni yəŋahək
təŋkuŋonik yəŋ nəwetkuk.

Jontə Jesu-kət komi əmaniye yabəŋkuk

¹¹ * Təŋpəkaŋ nək kunum aŋeŋirən hos paki
kubə irirən kaŋkut. Əma u punin terak itkuko

* **19:8:** Ais 61:10 * **19:9:** Mat 22:2-3; Apos 10:25-26; Rev 22:8-9

* **19:11:** Rev 1:5, 6:2; Sam 96:13; Ais 11:4

u wäpiwä Nadəŋ Nimikinik Təŋpani ba Man Burenigän Yäwani. Uwä man epän tək täyak u kädət siwoŋi terakgän tək täyak ba ämik imaka, kädət siwoŋi terakgän tək täyak. ¹²* Təŋkaŋ dapuri uwä kädäp mebet udewani. Gwäki terak äma ärowani təŋo gwäpä säkgämän mäyap itkuŋ. Ba gupi terak wäpi kudän täwani ini kubä-tägän täga daninpäŋ nadäwek. Äma ätutä wäpi u nämo nadäk täkaŋ. ¹³* Təŋkaŋ teki uwä nägät döpä ijiwani. Ba wäpi Anutu təŋo Manbiŋam yəŋ iwet täkaŋ. ¹⁴ Unitä kuŋirän kunum gənaŋ nanik komi äma äbori äboritä hos paki terakgän maŋitkaŋ iwatkuŋ. Teki kudup pakigän. ¹⁵* Təŋpäkaŋ meni gənaŋ päip päraŋi-inik kubätä abuk. Päip unitä guŋ äma äbori äbori api döpək. Ude təŋkaŋ ain pärip-pärip initkaŋ ämawebe uwä kehäromigän api yabəŋ yäwarek. Ude təŋkaŋä äma wain mujipi yeŋ kəkät täkaŋ ude ämawebe u Anutu Təŋpəmorek təŋo kokwawak umuri pähap uterak api yeŋ kəkärek. ¹⁶* Təŋpäkaŋ teki terak ba bakäni terak man kudän ŋode pätak;

Äma EKÄni TÄŋo EKÄni INTÄjukun,

BA Äma Ärowani TÄŋo Ärowani INTÄjukun.

¹⁷* Təŋpäkaŋ dapun təŋpäŋ aŋero kubä kome dapuri-ken irirän kaŋkut. Itkaŋ barak punin kuŋ äbəŋ təŋkuŋo u gera təŋpäŋ yäwetkuk; Anututä äŋnak-äŋnak pähap täyak unita äbä kubä-kengän irut! ¹⁸ Äbəŋkaŋ komeni komeni təŋo intäjukun äma, ba komi äma təŋo intäjukun äma, ba äma wäpi

* **19:12:** Rev 1:14, 2:17 * **19:13:** Ais 63:1-3; Jon 1:1,14

* **19:15:** Rev 1:16, 12:5; Rev 14:20, 4:8; Rev 21:22 * **19:16:** Rev

17:14 * **19:17:** Ese 39:17-20

biŋam ikek täŋo gupi tohari kaŋ naŋput. Hoskät komi ämaniye täŋo gupi tohari ba äma äpani ärowani, watä epän täŋpani, ba äma intäjukun täŋpani kudup-tagän täŋo gupi tohari imaka, kaŋ naŋ morewut!

19 * Täŋpäkaŋ näk tom pähap u ba komeni komeni täŋo intäjukun ämaniye-kät komi ämaniye äbot pähaptä äbä kubä-kengän irirä yabänkut. Uwä äma hos paki terak itkuko ukät komi ämaniye-kät ämik täkta äbuŋ. 20* Upäŋkaŋ tom pähap u ba profet jopi, yarä uwä kwitanjirän yepmänjtkuŋ. Profet jopi uwä tom pähap täŋo inamiken kudän kudupi mebäri mebäri täk täŋkuko u. Unitä kudän kudupi täk täŋkuko uterak ämawebe täŋyäkŋat-pewän tom pähap täŋo wäpi kudän yäpmän kuŋatpän yäwiki nadän imiŋkuŋ. Täŋpäkaŋ profet jopi ukät tom pähap u kodak irirän yepmänjitpän gwägu pähap kädäp mebet umuri-inik äbäk täyak u gänaŋ pudät maŋpä äpmoŋkumän. 21 * Ude tänjirä äma hos paki terak itkuko unitä yarä unitäŋo äboriye päke u däpuk. U päip meni-ken äbuko unitä däpmän moreŋkuk. Däpmän moreŋjirän baraktä päbä äma däpuko unitäŋo gupi tohari kudup yäpmän däkŋeŋpän näkko koki täŋkuŋ.

20

Satantä kowata yäpmäkta man

1 * Täŋpäkaŋ näk aŋero kubä kunum gänaŋ naniktä äpäŋjirän kaŋkut. Aŋero uwä awaŋ käroŋi boham täŋo yäma dätta ki kubäkät yen

* 19:19: Sam 2:2 * 19:20: Rev 13:12-17; Rev 20:10,15; Ais 30:33

* 19:21: Rev 19:17-18 * 20:1: Rev 9:1

kehäromi kubä inŋitkaŋ irirän kaŋkut. 2-3 * * Unitä gämok pähap, gämok biani ukeŋo, mäjo wära täŋo intäjukun äma wäpi Satan u inŋitpäŋ yen kehäromi unitä topmäŋpäŋ obaŋ 1,000 ude kaŋ irän yäŋpäŋ awaŋ karonŋi boham u gänaŋ pewän äpmonkuk. Pewän äpmonpöpäŋ yäma ŋikŋiyäŋ täŋpipiŋpäŋ päya umumitä gänaŋ gänaŋ kudup gatäŋ pipiŋkuk. Ude täŋkuko uwä äma äbori äbori bänepi täŋpawak nämo täŋpekta obaŋ 1,000 ude irekta yäŋ imiŋkuk. Täŋpakaŋ kadäni täreŋirän pit imäkaŋ abä kadäni keräpigän jop api irek.

4 * Täŋpäŋ maŋirani bägup säkgämän ätu uterak äma maŋitkaŋ irirä yabäŋkut. Maŋitkaŋ itkuŋo uwä man yäpmäŋ danik epän täkta yäŋ yämani. E, ämawebe Anutu täŋo man ba Jesu täŋo manbiŋam bureni iwan gänaŋ umunkät nämo yäpmäŋ kuŋarirä kotäki madäŋ täkŋeŋpäŋ kumäŋ-kumäŋ däpuŋo unitäŋo mäjoni imaka, penta yabäŋkut. Ämawebe uwä tom pähap u ba unitäŋo yäwiki nämo iniŋoret täŋpani, ba tom pähap täŋo wäpi kudän damani-ken ba kerik-ken nämo yäpmäŋ kuŋarani. Täŋpakaŋ ämawebe kumbuŋo uwä gupitä kodak taŋpäŋ Kristo-kät intäjukun äma täŋo kaŋiwat epän täŋ yäpmäŋ kuŋirä obaŋ 1,000 ude täreŋkuk. 5 Uwä kumbani-ken naniktä intäjukun akukakuk. Täŋ, äma kumbani päke uwä nämo kodak taŋkaŋ obaŋ 1,000 u täreŋirän akukta itsämäŋpäŋ patkuŋ. 6 * Täŋpakaŋ ämawebe intäjukun akukakuk u gänaŋ yäpurärätkaŋ uwä oretoret, bänep täga terak kudupi-inik itkaŋ. Kumäŋ-kumäŋ namba 2tä

* 20:2-3: Rev 12:9 * 20:2-3: Jud 6 * 20:4: Dan 7:9,22,27;
1Ko 6:2; Rev 13:17 * 20:6: Rev 1:6

ämauwebe udewani täga nämo däpek. Nämoinik! Äma uwä Anutu ba Kristo täŋo bämop ämauwebe ude itpäŋ Kristo-kät intäjukun äma täŋo kaŋiwat epän täŋ yäpmäŋ kuŋirä obaŋ 1,000 u api tärewek.

⁷ Eruk, obaŋ 1,000 u täreŋirän Satan pit imänkaŋ komi yotken naniktä äneŋi api äpämaŋ kwek. ⁸ * Äpämaŋ päŋku äma äbori äbori kome kukŋi ba kukŋi, unude käda ba umude käda itkaŋ wäpi Gok kenta Magok, u jopman terak bänepi api täŋpän guŋ täneŋ. Bänepi täŋpän guŋ tawäpäŋ ämik pähap täkta yäŋ-bäyaŋ päbä kubä-kengän yepmaŋpayäŋ täko uwä mobä jiraŋ ude, täga daninaŋi nämo. ⁹ * Ämauwebe komeni komeni uwä akuŋ kireŋkaŋ äbä Anutu täŋo kudupi ämauwebe ini yotpärare täŋpäŋ itkuŋken u it gwäjiŋkuŋ. It gwäjiŋkuŋo uwä yotpärare Anututä gäripi nadäk täyak u. Ude täŋkuŋo upäŋkaŋ kunum gänaŋ nanik kädäp kubätä maŋpäŋ kudup ijinpäŋ paot-inik täŋkuŋ. ¹⁰ * Ba äma bänepi täŋpän guŋtak täŋkuko Satan uwä gwägu, kädäp mebet umuri-inik äbäk täyak, tom pähap-kät profet jopi u maŋpä äpmonkumän-ken ugän maŋpä äpmonkuk. Uken kepma bipani komi tärek-täreki nämo mät nadäŋ yäpmäŋ kuŋeŋ.

Äma kumbani yäpmäŋ danikta man

¹¹ Ude kaŋpäŋä maŋirani bägup pähap säkgämän kubä, paki-inikpäŋ kaŋkut. Äma u punin terak itkuko u iŋamiken kunum kenta kome kaŋumuntaŋ

* **20:8:** Ese 38:2,9; Ese 38:15-16   * **20:9:** 2Kin 1:10; Ese 39:6

* **20:10:** Stt 19:24; Sam 11:6; Rev 19:20, 21:8

paotpeŋ kuŋkumän. ¹²* Paotpeŋ kuŋirän ämawebe kumbani ärowani äpani kudup, äma maŋirani bägup uterak itkuko u iŋamiken irirä yabänkut. Eruk ude irirä aŋerotä buk mebäri mebäri pipiyänkuŋ. Kubä pipiyänkuŋo uwä irit kehäromita biŋam täkta yäwani unitäŋo wäpi kudän tawaŋ. Ude täŋirä ämawebe kumbani, kodak itkaŋ kudän täk täŋkuŋo unitäŋo manbiŋam buk terak kudän täwani uterakgän yäpmän daniŋkuk. ¹³* Täŋpakaŋ kadäni uken gwägu pähaptä kumbani patkuŋo u yabä kätänpewän yäpmän äronkuŋ. Ba Kumän-kumänätä äma kumbani yäniŋ kireŋpewän kuŋkuŋ. Ba Geŋi Wakitä äma kumbani yabä kätänpewän kuŋkuŋ. Ude täŋirä ämawebe kumbani kuduptagän uwä täktäki terak yäpmän daniŋkuk. ¹⁴* Ude täŋpäŋ wäpi Kumän-kumän ba Geŋi Waki u, gwägu pähap kädäp mebet ikek u gänaŋ maŋpä äpmonkumän. Gwägu pähap kädäp mebet ikek u wäpi kumän-kumän namba 2. ¹⁵* Täŋpakaŋ äma, irit kehäromita biŋam täkta yäwani unitäŋo wäpi tawaŋ terak wäpi nämo itkaŋ uwä gwägu pähap kädäp mebet ikek u gänaŋ yepmaŋpä yäpmän äpmonkuŋ.

21

Kunum kenta kome kodaki api ahädeŋ

¹* Täŋpakaŋ näk kunum kenta kome kodaki ahänirän yabänkut. Kunum ba kome biani u paotkumän. Ba gwägu pähap udegän paotkuk.

* **20:12:** Dan 7:9-10; Mat 25:31-46; Apos 17:31; 2Ko 5:10; Rev 13:8

* **20:13:** Rom 2:6; 1Pi 1:17; Rev 2:23, 22:12 * **20:14:** 1Ko 15:26,55 * **20:15:** Rev 13:8, 19:20 * **21:1:** 2Pi 3:13

2 * Paorirän kudupi yotpärare, Jerusalem kodaki u, kunum gänaŋ, Anutu-ken naniktä äpäŋirän kaŋkut. Kaŋkuro uwä webe gubaŋi kubä äma biŋam yäŋ imanipäŋ äpiken tenayäŋ epmäget täŋ yämik täkaŋ ude bumik täŋpanipäŋ kaŋkut. 3 * Täŋpakaŋ maŋirani bägup säkgämän uken nanik gera kubä ŋode yäŋirän nadäŋkut; Käyan? Apiŋo Anutu ini ämawebe-kät it täyak. Bämopgän irirän ämawebeniye ude api itneŋ. 4 * Anutu ini-tägän bämopi-ken itkaŋä konämi pito api ärut yämek. Täŋirän kumäŋ-kumäŋ, konäm butewaki ba komi nadäk-nadäk, nämo api ahäŋ yämineŋ. Nämoinik, kädet biani u kudup paot morekaŋ yäk.

5 * Ude näwetpäŋ äma maŋirani bägup säkgämän uterak itkuko unitä ŋode näwetgän täŋkuk; U yabä! Näk imaka kudup täŋpewa kodakigän ahäŋ morekaŋ yäk. Ude näwetpäŋ yäŋkuk; Man ŋowä bureni-inik, nadäŋpäŋ iyap tänaŋi unita kudän täyi!

6 * Ude näwetpäŋ äneŋi ŋode näwetgän täŋkuk; Eruk, u täretak! Näkägän intäjukun-inik ba mäden-inik itat. Ba imaka yäput-pekpek ba tärek-tärek u näkgän. Äma kubätä umeta iwäwä näkŋa Irit täŋo ume dapuri-ken ume gwetpäŋ kowatani nämo mät imet. 7 * Unitä äma kubätä nadäkiniki nämo pewän putärewäkaŋ iwan täŋo kehäromi yäpmäŋ äpayäŋ täko uwä imaka u api korewek. Täŋirän näkä Anutuni it imiŋira unitä näkŋo nanakna ude api

* 21:2: Ais 52:1, 61:10; Hib 11:16, 12:22; Rev 3:12 * 21:3: 2Sto

6:18; Sek 2:10; 2Ko 6:16; Rev 7:17 * 21:4: Ais 35:10; Ais 65:19

* 21:5: 2Ko 5:17; Rev 4:2,10 * 21:6: Sam 36:9; Jer 2:13; Jon

7:37; Rev 1:8,17; Rev 22:17 * 21:7: 2Sml 7:14

irek. ⁸ * Täŋ, ämawebe näk näwatta umuntaŋpäŋ näkŋo man peŋkaŋ kudän taräki taräki täk täkaŋ, äma kumäŋ-kumäŋ däpmäk-däpmäk, kon täktäk ba ewat waki, kubokäret, anutu jopi nadäŋ yämik-yämik ba jop manman yäkyäk ba kädet waki ätu mebäri mebäri yäpmäŋ kuŋat täkaŋ, äma udeyani gwägu pähap kädäp mebet umuri-inik abäk täyak, ukenta yäwani. Uwä kumäŋ-kumäŋ namba 2.

Jerusalem yotpärare kodaki

⁹ * Ude yäwän tärewäkaŋ eruk kaŋkut; Aŋero 7 gäpeni kudup, imaka waki umuri-inik tärek-tärek unitä tokŋewäkaŋ iŋitkaŋ itkuŋo uken nanik kubätä äbä näk ŋode näwetkuk; Äbikaŋ päŋku Tom Bätaki täŋo webeni biŋam yäŋ imani gäwoŋärewa yäk. ¹⁰ * Ude näweränkaŋ Munapiktä näk magärirän pom taŋi käroŋi kubä itkuko uken yäŋnäkaŋat päro kudupi yotpärare Jerusalem u kunum gänaŋ, Anutu-ken naniktä äpäŋirän wärani ŋode näwoŋärenkuk; ¹¹ * Yotpärare u Anutu täŋo peŋyänek pähaptä peŋyänepäŋ patkuk. Unitäŋo peŋyäneki uwä inide kubä, säkgämän-inik. Mobä gwagäri, kawä tumäŋ-kuk kubä, edaptä yäpurirän ägo wek täkaŋ ude bumik peŋyänepäŋ. ¹² * Täŋkaŋ mobä yewa pähap, käroŋi boham, yotpärare u it äyänutkuk. Yewa u yäma 12. Yäma unita watäni aŋero 12 udetä watäni it yäpmäŋ kuŋkuŋ. Täŋpakaŋ yäma 12 u kubäkubä terak Isrel äma äbot 12 unitäŋo wäpi kudän kubäkubä it yäpmäŋ kuŋkuŋ. ¹³ Ude

* **21:8:** Mat 25:41; Hib 10:38-39; Rev 19:20, 21:27; Rev 22:15

* **21:9:** Rev 15:1 * **21:10:** Ese 40:2; Rev 21:2 * **21:11:** Ais 60:1-2,19 * **21:12:** Ese 48:30-35

tänkaŋ yotpärare yäma käda, mädeni käda, jārapi kukŋi ba kukŋi yäma yaräkubä-yaräkubä udetä itkuŋ. ¹⁴ Tāŋpākaŋ yotpärare unitāŋo yewa uwä mobä pähap 12 uterak tāŋpani. Tāŋkaŋ mobä pähap 12 u kubäkubä terak Tom Bātaki tāŋo aposoro 12 unitāŋo wäpi kudän kubäkubä it yāpmāŋ kuŋkuŋ.

¹⁵ * Aŋero wārani u näwoŋärenkuko uwä jikon kubä, golpāŋ tāŋpani, namba nitek inŋitkaŋ irirän kaŋkut. Jikon upāŋ yotpärare yāmani ba yewani u kudup tāŋo kārōŋini peŋpāŋ yabāŋkuk. ¹⁶ Tāŋpākaŋ yotpärare tāŋo yewa unitāŋo kāwuri yarābok-yarābok. Tāŋkaŋ gāgāni kukŋi yarābok-yarābok kārōŋini uterakgān. Tāŋpākaŋ aŋero unitā jikoni peŋpāŋ kawān 2,200 kilomitas ude tāŋkuk. Tāŋkaŋ gāgāni kukŋi yarābok-yarābok unitāŋo kārōŋini ba mebāri umunitā miŋgupi unu uterakgān itkuk. ¹⁷ Tāŋkaŋ yewa uwä tābori-inik. Aŋerotā jikoni uterak peŋpāŋ kawān 70 mitas ude tāŋkuk. Tāŋpākaŋ man mitas uwä kudupi nāmo. U nin āmatā imaka kubä peŋpāŋ kārōŋini kaŋpāŋ mitas yāk tākamāŋ udewanigān.

¹⁸ Tāŋpākaŋ yotpärare tāŋo yewa uwä mobä säkgāmān kubä wāpi jaspā upāŋ tāŋpani. Tāŋkaŋ yotpärare ini uwä golpāŋ tāŋpani säkgāmān, kurāki-inik. ¹⁹ * Tāŋkaŋ yewani tāŋkehārom takta mobä pähap 12 uwä mobä säkgāmān säkgāmān mebāri mebāri, āgo wabiwani, uwä wāpi ŋode; Mobä pähap kubāwā jaspā, uwä mobä gāmāni. Kubāwā sepaia, uwä mobä kubiri. Kubāwā aget, uwä mobä paki. Kubāwā emeral, uwä mobä gwenji. ²⁰ Kubāwā onik, uwä mobä kubiri-inik. Kubāwā

* **21:15:** Rev 11:1   * **21:19:** Ais 54:11-12

kanelian, uwä mobä gämäni. Kubäwä krisorit, uwä mobä jänwam. Kubäwä beril, uwä mobä jänwam bumik. Kubäwä topas, uwä mobä jänwam-inik. Kubäwä krisopes, uwä mobä paki. Kubäwä jesinit, uwä mobä gwagäri. Kubäwä ametis, uwä mobä gwagäri. ²¹ Täŋkaŋ yewa unitäŋo yäma 12 uwä omäk kubä wäpi konep, gwäki taŋi-inik, upäŋ täŋpani. Yäma päke u udegän udegän täŋ yäpmäŋ kwani. Täŋpäkaŋ yotpärare unitäŋo kädet uwä gol säkgämän-inik, kwawani, ijiwä tumäŋ-kuk, upäŋ täŋpani.

²²* Täŋpäkaŋ yotpärare u gänaŋ kudupi yot kubä nämo kaŋkut. Nämoinik. Ekäni Anutu täŋpäre-wani ukät Tom Bätaki unitä kudupi yot ude it yämik täkamän. ²³* Uken komepak kenta edapta nämo yäk täkaŋ. Nämo, Anutu täŋo epmäget kudäntä yotpärare unitäŋo penjäŋek ude it täyak. Ba Tom Bätaki uwä yotpärare unitäŋo topän mebet ude it täyak. ²⁴* Täŋpäkaŋ ämawebe äbot komeni komenitä yarä unitäŋo penjäŋek gänaŋ api kuŋatneŋ. Ba komeni komeni täŋo intäjukun ämatä tuŋumi säkgämän säkgämän yäpmäŋ päbä yotpärare u gänaŋ api penen. ²⁵* Yotpärare u gänaŋ kome nämo api bipek. Kepmagän irayäŋ täyak unita yotpärare unitäŋo yäma inide pen api tumäŋ itneŋ. ²⁶* Tumäŋ irirä ämawebe komeni komeni naniktä tuŋumi säkgämän säkgämän yotpärare u gänaŋgän mät yäpmäŋ ärok täneŋ. ²⁷* Upäŋkaŋ imaka taräki taräki yotpärare u gänaŋ nämoinik api

* **21:22:** Rev 15:3   * **21:23:** Ais 60:19-20; Rev 22:5   * **21:24:**

Ais 60:3,5   * **21:25:** Ais 60:11   * **21:26:** Sek 14:7; Rev 22:5

* **21:27:** Ais 52:1; 1Ko 6:9-10; Rev 13:8, 21:8

yäpmän äronen. Ba äma imaka mäyäk ikek täŋpani ba jop yän-yäkŋarani kädet wakiwaki iwarani ude-wanitä yotpärare u gänaŋ nämoinik api äronen. Yotpärare u gänaŋ ämawebe Tom Bätaki täŋo buk terak irit kehäromi yäpmäkta yäwani wäpi tawaŋ itkaŋ unitägän api äronen.

22

Irit kehäromi täŋo ume ba päya

¹ * Täŋpäkaŋ aŋerotä irit täŋo ume taŋi näwoŋärewän kaŋkut. Ume uwä paki-inik, kwawani. U Anutu ba Tom Bätaki unitäŋo maŋirani bägup mebäri-ken naniktä äpatak. ² * Unitä äpämaŋ yotpärare bämopi-kengän kuyak. Täŋkaŋ ume gägäni kukŋi kukŋi irit kehäromi täŋo päya it yäpmän kukaŋ. Päya unitäŋo mujipi mebäri kubägän nämo. Uwä mujipi mebäri mebäri 12 ude wädäwanitä komepak komepak ahänkaŋ gämänek täkaŋ. Täŋkaŋ äma komeni komenitä päya unitäŋo pähämi naŋpän api täganeŋ. ³ Täŋpäkaŋ yotpärare uken imaka taräki, Anutu iwan täŋ iminaŋitä nämoinik api irek. Nämo, Anutu ba Tom Bätaki unitäŋo maŋirani bägup-tägän irirän ämawebeniyetä Tom Bätakita watä piä api täŋ imineŋ. ⁴ * Täŋirä Ekänitä iniken wäpi kudän damani-ken api täŋ yämek. Täŋirän Anutu täŋo iŋam dapun kaŋtäŋ api kuŋatneŋ. ⁵ * Täŋpäkaŋ yotpärare uken bipmäŋpän yänek nämo, topän ägo ba edap täŋo penyänjekta nämo api yäneŋ. Ekäni Anututä ini penyänen

* **22:1:** Ese 47:1   * **22:2:** Jol 3:18; Sek 14:8; Stt 2:9; Ese 47:12; Rev 22:14,19   * **22:4:** Sam 42:2; Mat 5:8; Rev 3:12   * **22:5:** Dan 7:18,27; Rev 5:10, 20:6; Rev 21:23,25

yämiŋirän ämawebeniye intäjukun äma ude itkaŋ wäpi biŋam ikek tärek-täreki nämo api itneŋ.

6 * Aŋero unitä ude näwoŋärenkaŋ man ɲode näwetgän täŋkuk; Man u bureni-inik! Ba unita nadäkinik täneŋ. Ekäni Anutu, profet biani täŋo mähe mi unitä aŋeroni näk peŋ näwet-pewän epän ämaniye in imaka kämi ahäkta yäwani u täwetpäŋ täwoŋäretat ɲo.

Jesu uwä api äbek

7 * Jesutä ɲode yäyak; Näk kadäni käroni nämo itkaŋ bäräneŋ api ahäŋ tamet yäŋ yäyak. Unita ämawebe buk ɲo terak man yäŋahäwani u iyap taŋpäŋ yäpmäŋ kuŋat täkaŋ uwä oretoret terak it täkaŋ yäk.

8 * Täŋpäkaŋ Jon näkä imaka ɲo kudup yabäŋpäŋ-nadäk täŋkut. Täŋkaŋ aŋero imaka kudup u näwoŋärenkuko u iniŋ orerayäŋ gukut imäpmok täŋ imayäŋ täŋkut. 9 Täŋira aŋero u yäjiwätpäŋ ɲode näwetkuk; Ude täŋpeno! Näk nämo naniŋ oreren! Näk piä watä äma, gäk bumigän, ba poropet notkaye u bumigän. Ba ämawebe man buk ɲo terak nadäŋpäŋ buramik täkaŋ udewanigän yäk. Unita Anutupäŋ iniŋoret! 10 * Ude näwetpäŋ yäŋkuk; Kadäni keräp täyak unita gäk buk ɲonitäŋo man bureni, kämi ahäkta yäwani u käbop nämo pewen. 11 * Unita yabä kätäwä waki täŋpani ini pen ude täŋpeŋ kuŋatkot. Ba äma bänepi-ken imaka taräki yäpmäŋ kuŋat täkaŋ unitä ini ude kuŋat täkot. Täŋ, äma siwoŋi kuŋat täkaŋ unitä siwoŋigän

* 22:6: Rev 1:1 * 22:7: Rev 1:3, 2:16 * 22:8: Rev 19:10

* 22:10: Rev 1:3, 10:4 * 22:11: Dan 12:10

kuŋat täkot. Ba bänepi kuräki kuŋat täkaŋ unitä bänepi kuräkigän säkgämän kuŋat täkot.

12 * Täŋpäkaŋ Jesutä ŋode yäyak; Näk pengän ärewayəŋ yäk. Näk gwäki nitek äreŋkaŋ ämawebe täŋo täktäki täga unitäŋo kowata uterakgän api yämet. 13 * Näkägän intäjukun, näkägän mäden. Yäput pekpek ba tärek-tärek u näkägän. 14 * Täŋpäkaŋ näk ämawebe teki ärut-paktak täkaŋ unita nadäŋira gäripi nitek täk täyak. Udewani u peŋ yäwetpewa irit kehäromi täŋo päya mujipi u api näneŋ. Täŋkaŋ yotpärare uken päro api itneŋ.

15 * Täŋpäkaŋ yewa mädeni kända itnayəŋ täkaŋ uwä aŋ. Uwä äma gäram ba kon mebäri mebäri täŋpani, kubokäret täŋpani, äma kumäŋ-kumäŋ däpani, mäjo wära nadäŋ yämani, ba jopman yäpmäŋ kuŋatpäŋ unita gäripi nadäwani. Ämawebe udewani kudup yewa mäde kädäta biŋam.

16 * Täŋpäkaŋ Jesu näkä aŋerona iwetpewa äbot täŋpani ämawebenaye inta man ŋo yänkwawa taŋkuk. Nadäkaŋ? Näk Devit täŋo gukŋi ba näk guk pähap, iräyänek u yäk.

17 * Eruk, Munapik ba Jesuta webe biŋam yän imanitä ŋode yäk täkaŋ; Gäk äbäsi! Ude yänjirän ämawebe nadäk täkaŋ unitä udegän yäk täkot; Gäk äbäsi! Äma ba webe kubätä umeta iwäwä ŋo äbäk täyon. Ba ume nakta nadäŋkaŋjä äbäŋpäŋ irit kehäromi täŋo ume, gwäki nämo näyon.

Jontä jukuman yänkuk

* 22:12: Ais 40:10; 2Ko 11:15; Rev 2:16,23 * 22:13: Rev 1:8,17, 21:6 * 22:14: Rev 22:2 * 22:15: Rev 21:17 * 22:16: Nam 24:17; Rom 1:3; Rev 2:28, 5:5 * 22:17: Sol 8:14; Rev 21:6

18 * Eruk, buk ɲo gānaŋ kudān tāwani daniŋpāŋ nadāk tānayaŋ tākaŋ u in ɲode tāwera ket nadāwut! Äma kubätä iniken man kotāk kubä yāpurārätöpāŋ yāwayāŋ tāko uwä Anututä yāŋirān imaka waki umuri-inik buk ɲo gānaŋ kudān tāwani u äma uterak api ahāŋ imineŋ. 19 * Ba äma kubätä man kāmī ahākta yāwani ɲo kubä peŋ awāhurayāŋ täyak uwä Anututä irit päyata man ba siwoŋi yotpārareta man buk ɲo terak kudān tāwani u äma unita biŋam iwoyāŋ imani u api awāhut imek yāk.

20 * Äma, man yāŋahätat ɲo tāŋ-mehamtāk täyak unitä ɲode yäyak; Eruk! Näk pengān ärewayāŋ yāk. Bureni! Ekāni Jesu, äbāsi!

21 Eruk, Ekāni Jesu tāŋo orakoraki inken paton. Bureni-inik!

---

* **22:18:** Lo 4:2, 12:32; Rev 15:1,6
Rev 2:16

* **22:19:** Rev 22:2

* **22:20:**

Anutu Täño Man
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Tuma-Irumu Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela Olpela Testamen long
long tokples Tuma-Irumu long Niugini

copyright © 1997, 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuma-Irumu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

914cbf46-f59a-54d1-b209-0f763534edb5